4.4 servicios

Á hora de analiza-los servicios hai que partir da consideración de que se trata dun sector que engloba a un conxunto heteroxéneo de actividades, como son, seguindo o índice da memoria, o comercio, o turismo, as comunicacións, o transporte, os servicios a empresas, os servicios financeiros e os servicios da educación e sanidade.

Como punto de partida, atendendo á Contabilidade Trimestral de Galicia**, cadro 1.1.1.** *(VEB de Galicia e España 1999: taxas de variación)*, o sector servicios presenta en 1999 unha **taxa de crecemento** media anual do 3,9%, sendo o segundo sector máis dinámico por detrás da construcción. Observando a evolución trimestral, o sector servicios presenta unha tendencia crecente nos tres primeiros trimestres, acadando no terceiro unha taxa de crecemento do 4,2%, atenuándose o crecemento no cuarto trimestre, cando o crecemento foi do 3,8%.

En relación á **poboación ocupada** no sector servicios de Galicia e a súa distribución por ramas de actividade, o **cadro 4.0.3.** *(Poboación ocupada 1998-99: distribución por ramas de actividade)* amosa cómo a actividade que acolle a porcentaxe máis importante da mesma é o comercio por xunto e polo miúdo, que engloba ó 24,4% do total ocupado no sector servicios (120,8 miles de persoas en 1999), e a menor, as institucións financeiras e de seguros, que acollen ó 4,1% (20,5 miles de persoas).

No que ás taxas de crecemento da poboación acupada se refire, son os subsectores de "comercio por xunto e polo miúdo" e os servicios empresariais ("outros servicios") os que experimentan un maior crecemento (9,4 e 6,9 miles de persoas, respectivamente). Pola contra, os subsectores "hoteis, restaurantes e bares" e o de "educación" ven reducida a súa poboación ocupada en 2,6 miles de persoas cada un.

Atendendo ós **indicadores empresariais** facilitados por Ardán, o 22% das empresas

CADRO 4.4.0.1.

Sector dos servicios 1998: actividades que comprende o grupo

(en millóns de pesetas)

	Empresas	Ingresos de explotación	V.E.B. c.f.	*Cash-flow*	Activo total	Emprego medio
Turismo, viaxes e ocio	523	113.409,95	39.624,06	17.361,57	110.954,25	18
Transportes e servicios asociados	1.001	269.566,63	68.678,55	19.068,85	360.524,94	15
Servicios empresariais	484	102.920,05	44.378,44	6.814,32	121.668,61	33
Comunicacións	349	110.324,95	36.721,07	6.290,43	86.570,99	25
Servicios relacionados coa saúde	82	30.372,00	16.389,74	3.106,97	26.505,56	47
Total	**2.439**	**626.593,58**	**205.791,85**	**52.642,13**	**706.224,35**	**22**
Peso do grupo no conxunto de empresas galegas	**21,96%**	**11,27%**	**19,15%**	**18,02%**	**17,70%**	

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.0.2.

Sector dos servicios 1997-98: principais núcleos de localización en base á xeración do VEB

(en millóns de pesetas)

Núcleos	1997	1998	98/97
A Coruña	50.925,57	58.352,90	14,6
Vigo	39.688,13	44.020,79	10,9
Santiago	19.165,28	21.228,61	10,8
Lugo	8.386,06	9.517,10	13,5
Ourense	6.509,53	7.054,95	8,4
Pontevedra	5.384,48	6.274,82	16,5
Ferrol	4.695,96	5.384,04	14,7
Sada	2.919,92	3.891,51	33,3

Fonte: *Ardán*

seleccionadas, un total de 2.439, pertencen ó sector servicos. Estas empresas presentaron en 1998 uns ingresos de explotación de 626.593,6 millóns de pesetas e un VEB a custo de factores de 205.791,9 millóns de pesetas, o que significa que os seus pesos relativos na mostra de empresas utilizada para o estudio foi, respectivamente, de 11,3% e de 19,2%.

Desagregando o sector servicios nas diferentes actividades que comprende o grupo, o **cadro 4.4.0.1.** reflicte que as actividades máis importantes son as relacionadas co transporte e servicios asociados, que está composto por 1.001 empresas, cuns ingresos de explotación de 269.566,6 millóns de pesetas (o 43% dos ingresos totais das empresas de servicios seleccionadas) e un VEB de 68.678,6 millóns de pesetas (o 33,4% do VEB total). Séguenlle en importancia as actividades relacionadas co turismo e ocio, onde as 523 empresas consideradas representan o 18,1% e o 19,3% dos ingresos de explotación e do VEB, respectivamente.

Os principais **núcleos de localización** segundo o valor engadido xerado polas propias empresas, **cadro 4.4.0.2.**, foron A Coruña e Vigo, que xeraron un total de 102.373,7 millóns, o que significa o 49,7% do total xerado polo conxunto de empresas que compoñen a mostra do sector servicios en Galicia.

Respecto á **evolución da actividade:** ingresos, custos e resultados, o **cadro 4.4.0.3.** amosa unha mellora do resultado de actividades ordinarias (16,1% respecto ó ano anterior) e do

CADRO 4.4.0.3.

Evolución da actividade no sector dos servicios 1997-98: ingresos, custos e resultados

	1997 (en millóns de pesetas)	1997 (%)	1998 (en millóns de pesetas)	1998 (%)	98/97
Ingresos de explotación	559.423,38	100,00	626.593,58	100,00	12,0
Consumo e outros gastos de explotación	378.233,49	67,61	420.801,73	67,16	11,3
Valor engadido bruto a custo dos factores	181.189,89	32,39	205.791,85	32,84	13,6
Gastos de persoal	127.600,98	22,81	143.708,98	22,93	12,6
Resultado económico bruto da explotación	53.588,91	9,58	62.082,87	9,91	15,9
Amortizacións	23.704,45	4,24	28.699,19	4,58	21,1
Resultado económico neto da explotación	29.884,46	5,34	33.383,69	5,33	11,7
Resultado financeiro	- 9.410,96	-1,68	- 9.610,15	-1,53	-2,1
Ingresos financeiros	5.226,15	0,93	5.042,18	0,80	-3,5
Gastos financeiros	14.637,12	2,62	14.652,32	2,34	0,1
Resultado de actividades ordinarias	20.473,50	3,66	23.773,54	3,79	16,1
Resultado de actividades extraordinarias	4.884,34	0,87	10.792,80	1,72	121,0
Resultado antes de impostos	25.357,84	4,53	34.566,34	5,52	36,3
Impostos	7.659,06	1,37	10.623,40	1,70	38,7
Resultado neto do exercicio	17.698,79	3,16	23.942,94	3,82	35,3
Cash-flow	41.403,23	7,40	52.642,13	8,40	27,1

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.0.4.

Evolución do investimento e do financiamento no sector dos servicios 1997-98

	1997 (en millóns de pesetas)	1997 (%)	1998 (en millóns de pesetas)	1998 (%)	98/97
Activo total	585.825,39	100,00	706.224,35	100,00	20,6
Activo fixo (neto)	385.650,77	65,83	437.361,59	61,93	13,4
Gastos amortizables	5.645,88	0,96	5.781,47	0,82	2,4
Inmobilizado inmaterial	30.755,38	5,25	42.110,63	5,96	36,9
Inmobilizado material	301.483,19	51,46	335.013,20	47,44	11,1
Outro inmobilizado	45.695,81	7,80	53.169,67	7,53	16,4
Outro activo fixo	2.070,51	0,35	1.286,62	0,18	-37,9
Circulante neto	200.174,62	34,17	268.862,76	38,07	34,3
Existencias	28.513,35	4,87	34.888,91	4,94	22,4
Debedores	115.416,92	19,70	166.689,05	23,60	44,4
Tesourería	29.495,22	5,03	36.951,65	5,23	25,3
Outro activo circulante	26.749,13	4,57	30.333,14	4,30	13,4
Fontes de financiamento	585.825,39	100,00	706.224,35	100,00	20,6
Financiamento permanente	408.689,82	69,76	479.274,85	67,86	17,3
Fondos propios	201.617,69	34,42	224.636,66	31,81	11,4
Recursos alleos l/p	194.588,48	33,22	241.379,76	34,18	24,0
Ingresos distribuidos en varios exercicios	12.483,66	2,13	13.258,43	1,88	6,2
Acreedores a curto plazo	177.135,57	30,24	226.949,51	32,14	28,1
Fondo de rotación	23.039,06	3,93	41.913,25	5,93	81,9

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.0.5.

Sector dos servicios 1997-98: estudio económico-financeiro

Indicadores do nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación

	Crecemento dos ingresos		V.E.B.c.f. / ingresos		Gastos persoal / ingresos		Rtdo. ec. n. explotac. / ingresos		Carga financeira / ingresos		Cash-flow / ingresos	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	8,03%	11,41%	34,83%	23,65%	22,96%	15,89%	4,03%	3,34%	0,84%	0,96%	5,20%	3,24%
1997	9,07%	10,26%	34,17%	24,26%	22,36%	16,54%	3,89%	3,18%	0,99%	1,12%	5,02%	3,06%

Rendibilidade e magnitudes asociadas

	Rendibilidade económica		Marxe		Rotación de activos		Rendibilidade financeira antes de impostos		Coste neto da débeda		Coeficente de endebedamento	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	8,26%	6,80%	4,31%	3,55%	1,87	1,89	18,61%	16,90%	2,84%	2,74%	1,84	2,46
1997	8,23%	6,62%	4,26%	3,46%	1,85	1,84	17,94%	14,92%	3,40%	3,09%	1,87	2,54

Fonte: *Ardán*

resultado neto do exercicio (35,3%). Prodúcese no ano 1998 un crecemento do resultado de actividades extraordinarias do 121%, situándose nos 10.792,8 millóns de pesetas. Reflicte, ademais, un crecemento dos ingresos de explotación (12%) e do VEB (13,6%), polo que o peso relativo do VEB medra desde o 32,39% de 1997 ata o 32,84% de 1998.

En relación ó **investimento** e ó **financiamento**, **cadro 4.4.0.4.**, en termos relativos, o financiamento permanente cubre a totalidade do activo fixo neto e un 15,6% do circulante neto, acadando un fondo de rotación de 41.913,3 millóns de pesetas, un 81,9% superior ó existente o ano anterior. O 84,4% restante está financiado polos acreedores a curto prazo. No concernente ás fontes de financiamento, o 67,9% corresponde ó financiamento permanente, onde os fondos propios, que medran un 11,4% respecto ó ano anterior, supoñen o 31,8% do total. Os recursos alleos a longo prazo medraron un 24%, cun peso relativo do 34,2% no total das fontes de financiamento.

En termos absolutos, o activo total ascendeu a 706.224,4 millóns de pesetas, un 20,6% superior ó valor de 1997, dos que 437.361,6 millóns corresponden ó activo fixo neto (un 13,4% superior ó existente o ano anterior). Os 268.862,8 millóns restantes corresponden ó circulante neto, que medrou un 34,3% en relación a 1997.

Finalmente, o **cadro 4.4.0.5.** reflicte o **estudio económico e financeiro**. Atendendo ós indicadores do nivel de actividade e resultados sobre ingresos, salienta-la reducción no ritmo de crecemento dos ingresos e da carga financeira e o aumento do peso relativo dos gastos de persoal. No que á rendibilidade e magnitudes asociadas se refire, no período 1997-98 aumenta a rendibilidade económica por mor da evolución positiva da marxe e da rotación de activos, o que implica, xunto coa reducción do custo da débeda, unha mellora da rendibilidade financeira antes de impostos.

4.4.1.- Comercio

No subapartado adicado ó comercio analizarase tanto a situación do comercio maiorista como do minorista, así como os principais datos dos expedientes cofinanciables polo Ministerio no caso galego.

• ***Comercio maiorista.-***

Atendendo ós datos do Directorio Central de Empresas (Dirce), os **cadros 4.4.1.1.** e **4.4.1.2.** amosan o número de locais e empresas adicados ó comercio ó por maior e intermediarios de comercio, excepto vehículos de motor e motocicletas (actividade 51 da CNAE-93). Estos cadros reflicten que catro comunidades (Cataluña, Andalucía, Madrid e C. Valenciana) agrupan o 59,2% e 58,5%, respectivamente, do total de locais e empresas maioristas do estado, mentres que Galicia acolle o 6,5% dos locais e empresas de España (un total de 13.713 locais e 12.251 empresas).

En relación ás **empresas** adicadas ó comercio maiorista, o **cadro 4.4.1.1.** reflicte que en 1999 había un total de 12.251 empresas neste subsector, 110 empresas menos que en 1998. No conxunto do estado, o número de empresas medrou un 0,7% ata chegar ás 187.390 empresas, polo que o peso relativo das empresas galegas no total estatal foi do 6,5%.

Desagregando a análise por subsectores, os devanditos cadros reflicten que son o comercio ó por maior de materias primas agrarias e de animais vivos, con 4.721 locais (34,4%) e 4.371 empresas (35,4%), os que constitúen o núcleo principal do comercio ó por maior. Séguelle ós intermediarios de comercio e o comercio ó por maior de productos non agrarios semielaborados, chatarra e productos de

CADRO 4.4.1.1.

Empresas maioristas nas CC.AA. 1999: distribución por subsectores

	Total 1998	Total 1999	Intermediarios de comercio	Materias primas agrarias-alimentación	Productos de consumo non alimenticios	Productos non agrarios semielaborados	Maquinaria e equipamento	Outros
Andalucía	25.232	25.229	6.738	8.719	3.494	2.776	2.086	1.416
Aragón	6.115	6.016	1.618	1.546	907	720	782	443
Asturias	4.489	3.438	1.091	935	516	445	341	110
Baleares	3.918	3.915	1.109	1.119	800	392	325	170
C. Valenciana	21.945	22.192	6.211	5.455	4.626	3.012	1.977	911
Canarias	7.137	7.271	1.521	2.667	1.668	474	629	312
Cantabria	1.992	1.962	578	645	246	246	135	112
Castela-A Mancha	6.521	6.605	1.419	2.344	787	950	553	552
Castela e León	9.701	9.671	2.066	3.557	1.056	1.281	829	882
Cataluña	38.838	39.475	12.220	6.853	9.157	4.433	4.987	1.825
Ceuta-Melilla	706	701	109	217	220	80	18	57
Estremadura	3.824	3.484	781	1.276	400	508	277	242
Galicia	**12.361**	12.251	**2.382**	**4.371**	**1.658**	**2.140**	**1.143**	**557**
Madrid	23.291	24.058	6.080	3.845	6.851	2.553	3.643	1.086
Murcia	5.651	5.799	1.554	2.128	708	637	501	271
Navarra	2.508	2.545	573	883	336	451	246	56
País Vasco	10.345	11.256	4.661	2.087	1.350	1.688	1.255	215
A Rioxa	1.546	1.522	495	484	201	168	114	60
Total	186.120	187.390	51.206	49.131	34.981	22.954	19.841	9.277

Fonte: *INE* , *Directorio Central de Empresas (DIRCE)*

CADRO 4.4.1.2.

Locais maioristas nas CC.AA. 1999: distribución por subsectores

	Total 1999	Intermediarios de comercio	Materias primas agrarias-alimentación	Productos de consumo non alimenticios	Productos non agrarios semielaborados	Maquinaria e equipamento	Outros
Andalucía	28.785	7.039	9.731	4.220	3.222	2.684	1.889
Aragón	6.875	1.693	1.700	1.068	865	935	614
Asturias	4.128	1.221	1.044	662	569	479	153
Baleares	4.484	1.144	1.284	963	470	393	230
C. Valenciana	24.528	6.339	5.955	5.218	3.401	2.389	1.226
Canarias	8.917	1.588	3.209	2.138	631	851	500
Cantabria	2.236	605	718	299	303	165	146
Castela-A Mancha	7.560	1.471	2.604	890	1.170	693	732
Castela e León	11.141	2.170	3.869	1.294	1.530	1.066	1.212
Cataluña	43.871	12.599	7.525	10.469	5.113	5.776	2.389
Ceuta-Melilla	897	124	266	288	108	26	85
Estremadura	3.993	829	1.400	474	588	360	342
Galicia	13.713	**2.478**	**4.721**	**1.912**	**2.436**	**1.411**	**755**
Madrid	26.427	6.269	4.108	7.704	2.854	4.179	1.313
Murcia	6.432	1.632	2.288	826	735	590	361
Navarra	2.928	629	1.015	402	524	286	72
País Vasco	12.566	4.822	2.352	1.594	2.050	1.516	232
A Rioxa	1.735	516	540	244	194	144	97
Total	211.216	53.168	54.329	40.665	26.763	23.943	12.348

Fonte: *INE* , *Directorio Central de Empresas (DIRCE)*

CADRO 4.4.1.3.

Macromagnitudes do comercio minorista 1999 en Galicia e España

		Galicia	España
Nº de establecementos		40.595	620.057
Salas de venda			
totais	m^2	4.203.883	56.301.949
media	m^2/ establec.	103,6	90,8
Persoas ocupadas			
total		97.165	1.662.484
media	persoas/establec.	2,4	2,7
Facturación			
total	millóns de pesetas	1.201.355	20.071.591
media	ptas/establec.	29.593.669	32.370.558
Marxe comercial			
bruto	%	36,8	37,6
neto	%	15,1	17,8
Ratios importantes			
establec../1000 habs.		14,9	15,6
superficie/hab.	m^2/hab.	1,5	1,4
facturación/sup.		285,8	356,5
facturación/ocupados		12,4	12,1

Fonte: *Dirección General de Comercio Interior, Estructura del comercio minorista en España*

desfeito con 2.478 (18,1%) e 2.436 (17,8%) locais, respectivamente, e 2.382 (19,3%) e 2.140 (17,3%) empresas, respectivamente.

• ***Comercio minorista.-***

O **cadro 4.4.1.3.** recolle as principais macromagnitudes do subsector comercio para o ano 1999. O censo de comercios polo miúdo está formado por un total de 40.595 establecementos, cunha superficie total de venda de 4,2 millóns de metros cadrados (103,6 metros cadrados de media por establecemento). O número de ocupados ascende a 97.165 persoas, é dicir, 2,4 empregados por establecemento. A facturación total dos comercios minoristas ascendeu a 1.201.355 millóns de pesetas (29,6 millóns de pesetas por establecemento), sendo a súa marxe comercial bruta do 36,8%.

O número de comercios minoristas para o ano 1999 estimouse en 40.595 (é dicir, o 6,5% dos establecementos minoristas de España), **cadro 4.4.1.4.**, o que significa que en Galicia existen 14,9 establecementos minoristas por cada 1.000 habitantes, fronte ós 15,6 establecementos no conxunto do estado. Como se pode apreciar, ó igual que acontece no caso do comercio maiorista, catro comunidades acollen máis da metade (o 57,3%) do censo de establecementos. Trátase das comunidades autónomas de Cataluña (17,9%), Andalucía (17,0%), a C. Valenciana (11,5%) e Madrid (10,9%).

Atendendo á distribución dos diferentes grupos de actividade en Galicia, o **cadro 4.4.1.5.** reflicte que a actividade minorista segue concentrando boa parte dos seus efectivos en torno á alimentación, que acolle o 26,3% dos establecementos de alimentación, bebidas e tabaco (os de alimentación propiamente dita representan o 24%). No conxunto do estado, estas porcentaxes ascenden ata os 30,5% e 28,0%, respectivamente.

O comercio minorista galego presenta unha **superficie total de venda** de 4,2 millóns de metros cadrados, sendo a quinta comunidade con maior superficie de venda tralas comunidades catalana, andaluza, valenciana e madrileña, co 7,5%. A superficie media de venda ascendeu a 103,6 metros cadrados por establecemento, que é superior á existente en

CADRO 4.4.1.4.

Establecementos comerciais minoristas nas CC.AA. 1999

	Establecementos			Superficie total			
	número	%	Ratio de dotación comercial (1)	superficie absoluta (en m2)	%	m2/hab.	Superficie media de venda (en m2)
Andalucía	105.263	17,0	14,5	9.468.227	16,8	1,31	89,9
Aragón	19.901	3,2	16,8	2.040.934	3,6	1,72	102,6
Asturias	15.360	2,5	14,2	1.559.566	2,8	1,44	101,5
Baleares	15.120	2,4	19,0	1.452.912	2,6	1,82	96,1
C. Valenciana	71.117	11,5	17,7	6.411.597	11,4	1,59	90,2
Canarias	21.901	3,5	13,4	2.314.489	4,1	1,42	105,7
Cantabria	7.738	1,2	14,7	607.912	1,1	1,15	78,6
Castela- A Mancha	26.859	4,3	15,7	1.718.431	3,1	1,00	64,0
Castela e León	37.723	6,1	15,2	3.191.650	5,7	1,28	84,6
Cataluña	111.007	17,9	18,1	9.568.297	17,0	1,56	86,2
Ceuta e Melilla	3.005	0,5	22,7	227.944	0,4	1,72	75,9
Estremadura	16.060	2,6	15,0	1.679.999	3,0	1,57	104,6
Galicia	**40.595**	**6,5**	**14,9**	**4.203.883**	**7,5**	**1,54**	**103,6**
Madrid	67.676	10,9	13,3	7.110.506	12,6	1,40	105,1
Murcia	15.905	2,6	14,3	1.399.183	2,5	1,25	88,0
Navarra	9.286	1,5	17,5	603.695	1,1	1,14	65,0
País Vasco	30.820	5,0	14,7	2.349.348	4,2	1,12	76,2
Rioxa	4.721	0,8	17,9	393.376	0,7	1,49	83,3
Total	620.057	100,0	15,6	56.301.949	100,0	1,41	90,8

(1)establecementos/1.000habitantes

Fonte: *Dirección General de Comercio Interior, Estructura del comercio minorista en España*

CADRO 4.4.1.5.

Establecementos de comercio minorista nas CC.AA 1999: distribución segundo actividade

	Actividade							
	Alimentación, bebidas e tabaco	Farmacia e droguería	Equipamento persoal	Equipamento do fogar	Vehiculos, accesorios e carburantes	Outros especializados	Mixto ou integrado	Total
Andalucía	32.382	7.157	16.563	14.887	6.832	14.765	12.677	105.263
Aragón	6.405	1.387	2.724	2.536	1.618	2.818	2.413	19.901
Asturias	4.121	1.102	2.780	2.123	834	2.623	1.777	15.360
Baleares	2.812	1.170	3.253	2.996	1.034	2.646	1.209	15.120
Canarias	3.723	816	4.609	4.232	1.366	3.880	3.275	21.901
Cantabria	2.338	508	1.199	1.072	431	1.295	895	7.738
Castela- A Mancha	7.571	1.899	3.275	4.163	2.441	3.348	4.162	26.859
Castela e León	11.219	2.662	5.044	4.962	3.223	5.234	5.379	37.723
Cataluña	38.887	8.380	23.062	13.981	3.618	15.718	7.361	111.007
C. Valenciana	25.529	3.717	13.411	10.801	2.660	11.126	3.873	71.117
Estremadura	4.529	1.112	1.922	1.913	1.223	1.902	3.459	16.060
Galicia	**10.673**	**2.863**	**7.377**	**5.783**	**3.094**	**6.862**	**3.943**	**40.595**
Madrid	18.796	5.501	11.113	10.763	4.458	13.263	3.782	67.676
Murcia	4.394	1.194	2.662	2.336	1.179	2.580	1.560	15.905
Navarra	3.126	670	1.374	1.144	800	1.759	413	9.286
País Vasco	9.896	2.068	7.167	4.075	1.091	4.796	1.727	30.820
Rioxa	1.386	278	953	684	206	790	424	4.721
Ceuta e Melilla	1.119	236	485	320	183	291	371	3.005
Total	188.906	42.720	108.973	88.771	36.291	95.696	58.700	620.057

Fonte: *Dirección General de Comercio Interior, Estructura del comercio minorista en España*

España (90,8 metros cadrados), tal e como se recolle no **cadro 4.4.1.4.**. Comparada coas outras comunidades, Galicia é a cuarta comunidade con maior superficie media por establecemento minorista.

Atendendo ós distintos grupos de actividade, en Galicia a actividade de "vehículos, accesorios e carburantes" é a que conta cunha maior superficie comercial, con 970.638 metros cadros (o 23,1% da superficie total), seguida do comercio mixto ou integrado, con 806.522 metros cadrados (o 19,2% do total). No conxunto do estado, as actividades que contan cun maior número de metros cadrados son o comercio mixto ou integrado e as de equipamento do fogar, que acollen o 25,9% e 21,4% da superficie total, respectivamente.

En relación ó ratio da dotación de superficie de venda por habitante en Galicia, o promedio é de 1,5 metros cadrados por habitante, fronte ós 1,4 metros cadrados por habitante de España. Comparado coas outras comunidades, Galicia sería a sétima con maior promedio.

A poboación ocupada nas actividades comerciais minoristas desenvolvidas en establecemento e con sistema de venda directa ó público mediante presentación real de mercancías ascendeu en Galicia a 97.165 persoas, que representa o 10,3% da poboación ocupada facilitada pola EPA. En España, esta porcentaxe acada o 12%.

Atendendo á súa desagregación por actividades, tanto en Galicia como no conxunto do estado, o comercio mixto ou integrado acada unha porcentaxe alta respecto ó total de persoas ocupadas (23,2% e 25,7%, respectivamente), seguido do agregado alimentación, bebidas e tabaco, co 20,8% e o 22,0%, respectivamente.

A partir dos datos obtidos do IAE, o **cadro 4.4.1.7.** recolle o número e a tipoloxía das actividades comerciais que compoñen o sector minorista. A diferencia existente entre estos datos e os recollidos no **cadro 4.4.1.6.** explícase polas duplicidades que responden ós casos en que se declara máis dunha actividade.

Segundo os datos do IAE, o número de actividades comerciais minoristas medrou un 2,4% respecto ó ano anterior para situarse en 1999 nas 54.581 actividades comerciais. Desagregando estas actividades por provincias, obsérvase cómo a provincia de A Coruña acolle un maior número de actividades, con 22.726 (o 41,6% do total de actividades de Galicia), seguida de Pontevedra, con 17.188 actividades (31,5%).

A cifra de **facturación total** estimada para o conxunto do comercio minorista en Galicia en 1999 ascendeu a 1,2 billóns de pesetas (o 6% do total español), o que arroxa un promedio global de 29,6 millóns de pesetas por establecemento e 12,4 millóns por persoa ocupada (32,4 millóns por establecemento e 12,1 millóns por ocupado en España). Atendendo á facturación estimada por grupo de actividade, en Galicia, ó igual que no conxunto do estado, as actividades do comercio mixto ou integrado representan a maior porcentaxe da facturación total, co 40,7% e o 42,5%, respectivamente. O grupo de actividade de vehículos, accesorios e carburantes acada o 16,7%, fronte ós 10,7% en España, en tanto que o grupo de actividades relacionadas coa alimentación acada o 14,4% e o 15,7%, respectivamente **(cadro 4.4.1.8.)**.

Dentro do comercio minorista, o **comercio mixto ou integrado**, por mor da súa importancia (supón en torno ó 9,7% dos establecementos e aporta máis do 40% da facturación total do sector) merece unha análise máis detallada. O **cadro 4.4.1.9.** reflicte a situación da súa oferta comercial, que está composta por 3.943 establecementos (o 6,7% do total dos

CADRO 4.4.1.6.

Superficie de venda do comercio minorista nas CC.AA 1999.: distribución segundo actividade

(en metros ²)

	Actividade							
	Alimentación, bebidas e tabaco	Farmacia e droguería	Equipamento persoal	Equipamento do fogar	Vehiculos, accesorios e carburantes	Outros especializados	Mixto ou integrado	Total
Andalucía	927.209	405.345	1.009.508	2.584.257	819.097	694.654	3.028.157	**9.468.227**
Aragón	183.412	64.199	138.661	515.643	430.213	166.578	542.228	**2.040.934**
Asturias	156.349	59.132	211.902	358.984	159.793	141.968	471.438	**1.559.566**
Baleares	98.703	58.629	152.512	243.216	357.440	110.865	431.547	**1.452.912**
Canarias	203.564	46.216	322.719	751.666	238.863	207.928	543.533	**2.314.489**
Cantabria	72.768	26.408	89.386	80.924	49.421	74.639	214.366	**607.912**
Castela- A Mancha	194.422	94.698	175.609	280.082	178.169	136.498	658.953	**1.718.431**
Castela e León	413.704	134.435	229.688	650.945	487.269	230.974	1.044.635	**3.191.650**
Cataluña	2.041.517	537.460	1.705.715	1.905.778	467.265	933.352	1.977.210	**9.568.297**
C. Valenciana	918.618	240.377	851.105	2.145.691	446.338	569.756	1.239.712	**6.411.597**
Estremadura	312.449	46.074	83.378	383.914	208.702	72.126	573.356	**1.679.999**
Galicia	**383.674**	**129.763**	**728.560**	**491.604**	**970.638**	**693.092**	**806.552**	**4.203.883**
Madrid	563.824	215.301	1.172.802	922.456	1.147.471	1.294.975	1.793.677	**7.110.506**
Murcia	116.950	48.084	112.945	201.898	422.259	98.315	398.732	**1.399.183**
Navarra	115.308	36.675	57.135	104.511	84.689	92.408	112.969	**603.695**
País Vasco	332.857	94.529	367.439	318.476	292.079	352.462	591.506	**2.349.348**
Rioxa	45.976	13.047	47.898	77.148	18.154	60.008	131.145	**393.376**
Ceuta e Melilla	44.314	9.160	24.203	20.636	76.539	12.818	40.274	**227.944**
Total	7.125.618	2.259.532	7.481.165	12.037.829	6.854.399	5.943.416	14.599.990	**56.301.949**

Fonte: *Dirección General de Comercio Interior, Estructura del comercio minorista en España*

CADRO 4.4.1.7.

Equipamento comercial minorista nas CC.AA. 1999: distribución segundo grupos de actividade

	Alimentación		Actividades comerciais non alimentación					Grandes almacéns	Hiper-mercados	Almacenes populares	Comercio ambulante e mercadillos	Outros	Total grandes superficies e outros	Total gr. sup. e out./ 1000 habs	Total actividades comerciais	Total activ. comerciais/ 1000 habs
	Total	total/1000 habs.	Vestido e calzado	Fogar	Resto	Total	total/1000 habs.									
Andalucía	51.422	7,13	19.052	18.294	35.817	73.162	10,14	19	67	360	3.432	7.845	11.723	1,62	136.307	18,89
Aragón	11.456	9,65	3.244	2.855	7.031	13.130	11,06	12	14	125	336	1.999	2.486	2,09	27.072	22,80
Asturias	8.600	7,90	3.243	2.446	5.471	11.160	10,25	2	6	307	588	1.473	2.376	2,18	22.135	20,34
Baleares	5.845	7,69	3.686	3.255	5.854	12.795	16,83	3	15	23	580	663	1.284	1,69	19.924	26,20
Canarias	10.835	6,74	5.554	5.474	10.267	21.295	13,26	4	19	22	2.471	3.166	5.682	3,54	37.812	23,54
Cantabria	5.344	10,13	1.492	1.340	2.918	5.750	10,90	4	6	57	394	670	1.131	2,14	12.225	23,18
Castela e León	21.649	8,63	6.249	5.981	14.008	26.238	10,46	6	16	116	1.078	4.154	5.370	2,14	53.257	21,23
Castela - A Mancha	14.339	8,37	4.177	5.238	10.001	19.416	11,34	3	7	119	852	3.310	4.291	2,51	38.046	22,22
Cataluña	57.070	9,37	21.663	17.370	40.675	79.708	13,09	18	61	352	3.006	4.940	8.377	1,38	145.155	23,83
C. Valenciana	35.748	8,92	11.630	10.820	24.856	47.306	11,80	12	48	146	2.865	3.756	6.827	1,70	89.881	22,42
Estremadura	9.790	9,15	2.619	2.549	5.629	10.796	10,09	2	7	58	582	2.896	3.545	3,31	24.132	22,55
Galicia	**18.626**	**6,79**	**8.561**	**6.813**	**15.521**	**30.895**	**11,26**	**3**	**19**	**87**	**2.472**	**2.479**	**5.060**	**1,84**	**54.581**	**19,90**
A Coruña	**7.725**	**6,96**	**3.703**	**2.845**	**6.678**	**13.226**	**11,91**	**1**	**9**	**27**	**976**	**762**	**1.775**	**1,60**	**22.726**	**20,47**
Lugo	**2.355**	**6,36**	**1.255**	**1.055**	**2.294**	**4.604**	**12,43**	**-**	**1**	**6**	**214**	**534**	**755**	**2,04**	**7.714**	**20,83**
Ourense	**2.479**	**7,15**	**1.115**	**827**	**1.836**	**3.778**	**10,89**	**-**	**2**	**18**	**268**	**408**	**696**	**2,01**	**6.953**	**20,04**
Pontevedra	**6.067**	**6,63**	**2.488**	**2.086**	**4.713**	**9.287**	**10,15**	**2**	**7**	**36**	**1.014**	**775**	**1.834**	**2,00**	**17.188**	**18,78**
Madrid	28.313	5,64	12.864	12.158	26.446	51.468	10,25	14	50	223	2.153	2.417	4.857	0,97	84.638	16,85
Murcia	8.106	7,39	2.944	2.626	6.326	11.896	10,84	4	9	27	755	1.073	1.868	1,70	21.870	19,93
Navarra	6.515	12,52	1.852	1.437	4.091	7.380	14,18	2	4	45	876	874	1.801	3,46	15.696	30,15
País Vasco	17.414	8,30	7.250	5.673	11.649	24.572	11,71	8	22	112	1.961	595	2.698	1,29	44.684	21,30
Rioxa	2.631	9,93	988	833	1.599	3.420	12,91	1	3	12	51	337	404	1,52	6.455	24,36
Ceuta	646	9,39	323	219	379	921	13,39	-	-	6	9	162	177	2,57	1.744	25,35
Melilla	703	11,80	295	202	431	928	15,58	1	1	1	40	163	206	3,46	1.837	30,83
Total	315.052	7,95	117.686	105.581	228.969	452.236	11,40	118	374	2.198	24.501	42.972	70.163	1,77	837.451	21,12

Fonte: *La Caixa*, *Anuario Comercial de España*

CADRO 4.4.1.8.

Facturación do comercio minorista nas CC.AA 1999.: distribución segundo actividade

(en millóns de pesetas)

	Actividade							
	Alimentación, bebidas e tabaco	Farmacia e droguería	Equipamento persoal	Equipamento do fogar	Vehiculos, accesorios e carburantes	Outros especializados	Mixto ou integrado	Total
Andalucía	532.195	178.250	203.876	432.492	316.549	216.505	1.705.085	**3.584.952**
Aragón	101.437	32.957	32.646	59.606	95.312	48.769	337.600	**708.327**
Asturias	101.066	31.985	41.835	64.495	48.388	40.159	265.906	**593.834**
Baleares	52.284	30.629	38.410	63.355	72.380	42.607	335.072	**634.737**
Canarias	70.211	24.220	65.575	148.915	51.299	61.256	301.765	**723.241**
Cantabria	33.444	12.413	15.087	56.109	18.255	20.835	163.956	**320.099**
Castela- A Mancha	84.528	40.755	43.552	74.129	73.755	48.085	357.153	**721.957**
Castela e León	157.324	56.841	53.959	147.116	147.186	73.384	622.653	**1.258.463**
Cataluña	711.038	217.015	367.994	307.873	173.100	263.588	1.323.405	**3.364.013**
C. Valenciana	486.357	95.994	147.002	403.981	139.695	167.010	743.430	**2.183.469**
Estremadura	50.904	22.220	21.122	36.359	30.949	26.088	286.547	**474.189**
Galicia	**172.603**	**64.191**	**77.590**	**102.507**	**200.429**	**95.307**	**488.728**	**1.201.355**
Madrid	303.734	121.101	161.624	253.921	586.129	226.410	806.377	**2.459.296**
Murcia	84.177	23.822	33.406	54.674	86.042	41.947	229.094	**553.162**
Navarra	33.083	16.670	16.805	16.210	33.289	27.418	93.790	**237.265**
País Vasco	149.506	36.166	78.584	68.612	62.321	78.866	392.087	**866.142**
Rioxa	20.104	7.683	10.580	17.556	6.260	14.098	49.876	**126.157**
Ceuta e Melilla	10.941	3.400	6.405	6.857	5.551	4.431	23.348	**60.933**
Total	3.154.936	1.016.312	1.416.052	2.314.767	2.146.889	1.496.763	8.525.872	**20.071.591**

Fonte: *Dirección General de Comercio Interior, Estructura del comercio minorista en España*

CADRO 4.4.1.9.

Comercio mixto ou integrado en Galicia e España 1999: establecementos e superficie

	Galicia		España		G/E	
	Establecementos	Superficie *(m² totais)*	Establecementos	Superficie *(m² totais)*	Establecementos *(%)*	Superficie
Autoservicios e superservicios	1.439	159.980	19.589	2.252.959	7,3	7,1
Supermercados	323	213.180	3.972	3.194.442	8,1	6,7
Hipermercados	16	100.598	361	2.479.769	4,4	4,1
Grandes almacens	3	111.831	102	2.062.374	2,9	5,4
Almacens populares	47	28.823	1.521	1.594.436	3,1	1,8
Resto mixto	2.115	192.140	33.155	3.016.010	6,4	6,4
Total	3.943	806.552	58.700	14.599.990	6,7	5,5

Fonte: *Dirección General de Comercio Interior, Estructura del comercio minorista en España*

establecementos estatais) e unha superficie de 806.552 metros cadrados (o 5,5%).

Atendendo á tipoloxía dos diferentes establecementos, o **cadro 4.4.1.9.** reflicte que Galicia contaba en 1999 con 1.439 autoservicios e superservicios (o 7,3% dos existentes en España) cunha superficie total de 159.980 metros cadrados. A superficie media destes establecementos ascendeu a 111,2 metros cadrados, mentres que en España era de 115 metros cadrados.

O número de supermercados en 1999 foi de 323, que presentan unha superficie total de 213.180 metros cadrados. Comparado co total estatal, Galicia representa o 8,1% dos establecementos e acolle o 6,7% da superficie de venda. Con estes datos, a superficie media dos supermercados en Galicia é de 660 metros cadrados, mentres acada ós 804,2 metros cadrados para o conxunto de España en 1999.

As grandes superficies (hipermercados, grandes almacéns e almacéns populares) en

CADRO 4.4.1.10.

Transferencias de comercio interior a Galicia 1999: distribución segundo programas

Programas	Importe investido	Obxectivo 1	Subvención Ministerio
Cooperación Empresarial	42.338.561	10.359.312	4.143.725
Federación Galega de Empresarios Detallistas de Alimentación	12.300.000	2.460.000	984.000
Federacion Galega de Fabricantes de pan	24.690.560	4.938.112	1.975.245
Asociación de Comerciantes e Fabricantes de Mobles de A Estrada	5.348.001	2.961.200	1.184.480
Ordenación do Territorio	402.517.220	271.781.420	81.534.429
A Coruña	183.314.332	119.564.462	35.869.341
Lugo	74.834.975	51.715.102	15.514.530
Ourense	27.795.548	19.456.774	5.837.032
Pontevedra	116.572.365	81.045.082	24.313.526

Fonte: *Ministerio de Economía y Hacienda*

Galicia son 66, cunha superficie total de 241.252 metros cadrados. Comparada co total estatal, Galicia acolle o 3,3% do total de establecementos e o 3,9% da superficie total adicada a este tipo de locais.

O número de hipermercados en 1999 foi de 16 (o 4,4% do total estatal), cunha superficie de venda conxunta de 100.598 metros cadrados, o que nos indica unha superficie media de 6.287,4 metros cadrados. Comparado co total estatal, Galicia presenta unha superficie media de venda inferior á española, que foi de 6.869,2 metros cadrados.

Finalmente, o número de grandes almacéns e almacéns populares ascendeu a 3 e 47 establecementos, respectivamente, sendo a súa superficie total de 111.831 e 28.823 metros cadrados. O peso relativo deste tipo de establecementos no total estatal foi do 2,9% e o 3,1%, respectivamente, e a súa superficie representa o 5,4% e o 1,8%, respectivamente, do total estatal.

• ***Expedientes cofinanciables.-***

O **cadro 4.4.1.10**. reflicte os principais datos dos expedientes cofinanciables polo ministerio para o caso da comunidade galega. Este cadro amosa que no caso do programa de cooperación empresarial, o importe total do investimento ascendeu a 42.338.561 pesetas, das que 4.143.725 corresponden á subvención do ministerio e 10.359.312 pesetas por ser rexión "obxectivo 1".

No caso do programa de ordenación do territorio, o importe do investimento ascendeu a 402.517.220 pesetas, das que 81.534.429 pesetas corresponden á subvención do ministerio e 271.781.420 por ser rexión obxectivo 1. Atendendo á súa desagregación provincial, a provincia de A Coruña foi quen recibiu unha maior contía de investimentos (uns 183 millóns de pesetas), en tanto que a provincia de Ourense foi a que menos (case 28 millóns de pesetas).

4.4.2.- Turismo e ocio

Turismo e ocio conforman un subsector heteroxéneo que englobaría, entre outras actividades, as axencias de viaxes; restaurantes, bares e cafeterías; hoteis e hospedaxe; actividades cinematográficas; actividades artísticas e de espectáculos; máquinas tragaperras e recreativas; ou servicios persoais.

O estudio do subsector está dividido en

CADRO 4.4.2.1.

Oferta turística 1998-99

	1998			1999		
	número	habitacións	prazas	número	habitacións	prazas
Hoteis	415	17.166	30.920	455	18.407	33.306
Hostais	616	9.958	16.897	614	9.821	16.692
Pensións, fondas e casas de hóspedes	1.066	7.871	12.708	1.064	7.832	12.674
Campings	108		32.310	109		33.004
Apartamentos	31	385	1.635	33	402	1.669
Establecementos de turismo rural	220		2.281	240		2.556
Paradores	9	626	1.210	9	512	966
Balnearios	13	640	1.199	13	687	1.276
	número		prazas	número		prazas
Restaurantes	4.676		279.072	4.743		295.759
Cafeterías	1.374		90.972	1.408		92.815

Fonte: elaboración propia CES-Galicia a partir de datos da *Dirección Xeral de Turismo*

tres apartados, adicados á análise dos indicadores da oferta turística, da demanda e dos indicadores empresariais. Para a descrición das principais características destas actividades empréganse os datos presentados polo IGE, o INE, a Dirección Xeral de Turismo, os Presupostos Xerais da Xunta e Ardán.

Como punto de partida da análise deste subsector, o **cadro 4.4.2.1.** recolle un resumo da situación da oferta turística de Galicia e reflicte un aumento no número de establecementos hoteleiros, campings, apartamentos e establecementos de turismo rural, así como un incremento no número de habitacións e prazas nos devanditos establecementos e mailos paradores e balnearios. Asemade, aumenta o número de prazas de restaurantes e cafeterías.

Dende o punto de vista da demanda, o turismo galego, por mor do efecto do Xacobeo, experimentou un importante crecemento no número de visitantes. Dos 2.886.534 viaxeiros chegados ós establecementos hoteleiros galegos no último ano (1.034.485 persoas máis que en 1998), o 86,1% son residentes en España, en tanto que o 13,9% restante proceden do estranxeiro.

Este forte incremento da demanda apréciase tamén no aumento do número de viaxeiros nos establecementos de turismo rural (un 46,5% máis) e nos paradores (33,2% máis) no último ano.

Ademais constátase un aumento da concentración do turismo nas provincias de A Coruña e Pontevedra. Estas provincias acollen ó 81,4% do total de viaxeiros chegados ós establecementos hoteleiros en 1999, fronte ó 79,6% do ano anterior.

Finalmente, unha característica salientable deste subsector é o importante **grao de estacionalidade**: o grao de ocupación hoteleira no mes de agosto é do 66,8%, mentres que o mes de xaneiro rexistra unha ocupación do 19,0%. Para o conxunto de España, o grao de ocupación en agosto chega ó 78,0% en tanto que no mes de xaneiro acada o 42,1%.

• *Indicadores da oferta.-*

O número de **hoteis** e **hostais** que funcionaron en Galicia en 1999 foi de 455 e 614, respectivamente. Entre ámboslo tipos de establecementos ofertaban un total de 49.998 prazas, un 4,6% máis que en 1998. Os hoteis dispuñan dunha media de 73,2 prazas por establecemento, en tanto que nos hostais o establecemento

CADRO 4.4.2.2.

Hoteis, hostais, pensións e fondas 1999: número e habitacións e prazas ofertadas

	Total			A Coruña			Lugo			Ourense			Pontevedra		
	Núm.	Habitac.	Prazas	Núm.	Habitac.	Prazas	Núm.	Habitac.	Prazas	Núm.	Habitac.	Prazas	Núm.	Habitac.	Prazas
Hoteis	**455**	**18.407**	**33.306**	91	5.394	9.600	67	1.897	3.537	40	1.229	2.118	257	9.887	18.051
5 estrelas	**3**	**415**	**789**	2	217	412	-	-	-	-	-	-	1	198	377
4 estrelas	**33**	**3.507**	**6.681**	11	1.552	2.950	3	263	523	3	274	491	16	1.418	2.717
3 estrelas	**89**	**4.800**	**8.901**	23	1.652	3.131	11	422	799	6	202	289	49	2.524	4.682
2 estrelas	**127**	**4.469**	**7.785**	24	972	1.643	13	380	671	7	140	233	83	2.977	5.238
1 estrela	**203**	**5.216**	**9.150**	31	1.001	1.464	40	832	1.544	24	613	1.105	108	2.770	5.037
Hostais	**614**	**9.821**	**16.692**	245	4.133	7.000	87	1.369	2.295	79	1.219	2.117	203	3.100	5.280
3 estrelas	**5**	**162**	**243**	3	141	206	-	-	-	-	-	-	2	21	37
2 estrelas	**193**	**3.491**	**6.022**	97	1.882	3.275	23	366	602	15	261	465	58	982	1.680
1 estrela	**416**	**6.168**	**10.427**	145	2.110	3.519	64	1.003	1.693	64	958	1.652	143	2.097	3.563
Pensións, fondas e casas de hóspedes	**1.064**	**7.832**	**12.674**	400	3.068	4.631	205	1.453	2.378	87	646	1.157	372	2.665	4.508
Pensións	**42**	**299**	**545**	19	126	260	19	147	242	1	6	12	3	20	31
Fondas e casas de hóspedes	**1.022**	**7.533**	**12.129**	381	2.942	4.371	186	1.306	2.136	86	640	1.145	369	2.645	4.477
Total	**2.133**	**36.060**	**62.672**	736	12.595	21.231	359	4.719	8.210	206	3.094	5.392	832	15.652	27.839

Fonte: *Dirección Xeral de Turismo*

CADRO 4.4.2.3.

Campings e apartamentos 1999: número e prazas e habitacións ofertadas

		Campings					Apartamentos					Total
		Luxo	Primeira	Segunda	Terceira	Total	4 chaves	3 chaves	2 chaves	1 chave	Total	
A Coruña	**Número**	-	8	12	27	47	-	1	2	7	10	57
	Prazas	-	4.004	4.591	4.097	12.692	-	64	104	239	407	13.099
	Habitacións						-	16	42	76	134	134
Lugo	**Número**	-	-	6	5	11	-	-	2	2	4	15
	Prazas	-	-	1.739	1.132	2.871	-	-	150	71	221	3.092
	Habitacións						-	-	42	21	63	63
Ourense	**Número**	-	2	2	3	7	-	1	2	-	3	10
	Prazas	-	538	231	689	1.458	-	118	149	-	267	1.725
	Habitacións						-	31	17	-	48	48
Pontevedra	**Número**	-	14	23	7	44	-	2	6	8	16	60
	Prazas	-	9.099	5.012	1.872	15.983	-	146	199	429	774	16.757
	Habitacións						-	42	40	75	157	157
Total	**Número**	**-**	**24**	**43**	**42**	**109**	**-**	**4**	**12**	**17**	**33**	**142**
	Prazas	**-**	**13.641**	**11.573**	**7.790**	**33.004**	**-**	**328**	**602**	**739**	**1.669**	**34.673**
	Habitacións						**-**	**89**	**141**	**172**	**402**	**402**

Fonte: *Dirección Xeral de Turismo*

CADRO 4.4.2.4.

Restaurantes e cafeterías 1999: número e prazas

	Total		A Coruña		Lugo		Ourense		Pontevedra	
	Número	Prazas	Número	Prazas	Número	Prazas	Número	Prazas	Número	Prazas
Restaurantes	**4.743**	**295.759**	1.722	121.235	732	40.132	431	33.702	1.858	100.690
5 garfos	**1**	**200**	1	200	-	-	-	-	-	-
4 garfos	**1**	**66**	1	66	-	-	-	-	-	-
3 garfos	**9**	**1.602**	5	1.318	-	-	-	-	4	284
2 garfos	**866**	**78.985**	392	36.171	140	10.691	82	11.619	252	20.504
1 garfo	**3.866**	**214.906**	1.323	83.480	592	29.441	349	22.083	1.602	79.902
Cafeterías	**1.408**	**92.815**	525	35.229	222	15.536	91	5.248	570	36.802
3 cuncas	**6**	**966**	3	676	-	-	-	-	3	290
2 cuncas	**30**	**3.201**	5	417	2	184	2	124	21	2.476
1 cuncas	**1.372**	**88.648**	517	34.136	220	15.352	89	5.124	546	34.036
Total	**6.151**	**388.574**	2.247	156.464	954	55.668	522	38.950	2.428	137.492

Fonte: *Dirección Xeral de Turismo*

CADRO 4.4.2.5.

Establecementos de turismo rural 1998-99: prazas ofertadas

	1998	1999				
		Total	Pazos	Casas grandes	Casas de aldea	Casas de labranza
A Coruña	574	642	155	-	339	148
Lugo	666	758	105	10	487	156
Ourense	316	374	136	16	222	-
Pontevedra	725	782	85	29	597	71
Total	**2.281**	**2.556**	**481**	**55**	**1.645**	**375**

Fonte: *Dirección Xeral de Turismo*

medio ascendeu a 27,2 prazas. Desagregando o estudio por categorías, Galicia centra a súa oferta nas categorías baixas dos hoteis, de tal xeito que o 72,5% dos hoteis en Galicia son de dúas ou unha estrela, e o 67,8% dos hostais son dunha estrela.

Por provincias, Pontevedra oferta o 54,2% do total das prazas hoteleiras e ten o 56,5% dos hoteis de Galicia. No que ós hostais se refire, en A Coruña están o 39,9% dos establecementos deste tipo, mentres Pontevedra acolle o 33,1% dos mesmos. Finalmente, o **cadro 4.4.2.2.** reflicte que en A Coruña están o 37,6% das **pensións, fondas** e **casas de hospedaxe**, concentrándose o 72,6% das mesmas nas provincias de A Coruña e Pontevedra.

O **cadro 4.4.2.3.** amosa que entre os 109 **campings** que existen en Galicia predominan os de segunda e terceira categoría, que só hai 24 de primeira categoría e que non hai ningún camping catalogado como de luxo.

No caso dos campings tamén se aprecia a característica da concentración do turismo galego nas provincias de Pontevedra e A Coruña: estas dúas provincias acollen ó 83,5% dos campings galegos.

Como no caso dos campings, en Galicia non existe oferta de apartamentos de máxima categoría. No devandito **cadro 4.4.2.3.** amósase que 29 dos 33 establecementos adicados a **apartamentos** están encadrados na categoría dunha ou dúas chaves. Pontevedra é a provincia que máis apartamentos oferta, non só no total (16) senón tamén en relación ás diferentes categorías.

En canto á situación dos restaurantes e cafeterías, **cadro 4.4.2.4.**, dos 4.743 restaurantes que funcionan en Galicia, 3.866, é dicir, o 81,5% dos mesmos, son dun só garfo e só existe un de 5 garfos e un de catro, ámbolos dous na provincia de A Coruña. Pola súa banda, das 1.408 cafeterías abertas en Galicia, só un 0,4% son de máxima categoría.

Outras ofertas de turismo e ocio de Galicia son a estación de esquí de Manzaneda, as 2.109 prazas de atraque en portos deportivos, os 6 parques naturais e un riquísimo patrimonio histórico cultural que axudan a defini-la oferta turística galega.

Xunto a esta oferta turística analizada, en Galicia destaca tamén o papel que ten a oferta do turismo rural, o turismo nos distintos balnearios ou nos paradores.

As prazas ofertadas polos establecementos de **turismo rural** galegos neste ano foron 2.556, o que significa un 12,1% máis que en 1998. A provincia de Pontevedra é a que acolle un maior número de prazas (782), seguida de Lugo (758). O maior crecemento corresponde á

CADRO 4.4.2.6.

Balnearios 1998-99: número e habitacións e prazas ofertadas

	1998			1999		
	número	habitacións	prazas	número	habitacións	prazas
A Coruña	1	29	41	2	89	155
Lugo	2	72	141	2	72	140
Ourense	2	54	100	2	79	145
Pontevedra	7	447	836	7	447	836
Total	**12**	**602**	**1.118**	**13**	**687**	**1.276**

Fonte: *Dirección Xeral de Turismo*

CADRO 4.4.2.7.

Paradores 1998-99: número e habitacións e prazas ofertadas

	1998			1999		
	número	habitacións	prazas	número	habitacións	prazas
A Coruña	2	174	324	2	174	324
Lugo	2	53	103	2	53	103
Ourense	1	23	45	1	23	45
Pontevedra	4	388	738	4	262	494
Total	**9**	**638**	**1.210**	**9**	**512**	**966**

Fonte: *Dirección Xeral de Turismo*

CADRO 4.4.2.8.

Investimentos de Turgalicia 1998-99

(en pesetas)

	1998	1999
Gastos de establecemento	97.566	472.305
Inmovilizado inmaterial	21.184.968	755.859.972
Estudios e traballos técnicos	5.397.722	26.148.114
Patentes e marcas	2.211.673	179.652
Aplicacións informáticas	13.575.573	44.853.206
Donación de inmovilizado		684.679.000
Inmovilizado material	61.425.253	33.009.771
Construccións	1.002.240	
Utillaxe e fotolitos	47.560	
Instalacións eléctricas	772.292	1.835.668
Instalacións para tratamento de fluidos	2.598.468	957.497
Instalacións para telecomunicacións	753.906	-
Instalacións de seguridade	20.880	-
Outras instalacións	4.978.319	4.379.884
Enseres e equipos de oficina	15.111.140	15.893.320
Mobles	11.346.177	2.561.070
Equipo informático	22.796.271	1.807.332
Elementos de transporte externo	1.998.000	5.575.000
Promoción	595.818.979	741.964.189
Edicións	180.527.483	160.760.122
Campañas publicitarias	158.858.879	221.591.105
Convenios e patrocinios	9.891.000	6.383.660
Feiras	116.459.941	142.164.098
Congresos	2.275.451	24.323.063
Xornadas e presentacións	104.653.632	153.948.836
Viaxes de familiarización	15.963.665	12.550.895
Colaboracións	1.839.980	7.250.900
Axudas para formación	3.066.431	6.144.780
Outras accións de promoción	2.282.517	6.846.730
Total	678.526.756	1.531.306.237

Fonte: *Turgalicia*

CADRO 4.4.2.9.

Viaxeiros, pernoctacións e estadía media en establecementos hoteleiros 1998-99

1998

	Viaxeiros			Pernoctacións			Estadía media
	Totais	Residentes en España	Residentes no estranxeiro	Totais	Residentes en España	Residentes no estranxeiro	
A Coruña	774.514	635.785	138.729	1.578.343	1.315.852	262.491	2,04
Lugo	241.120	225.224	15.896	387.444	367.787	19.657	1,61
Ourense	135.778	130.551	5.227	217.977	210.089	7.888	1,61
Pontevedra	700.637	610.648	89.989	1.946.052	1.761.279	184.773	2,78
Total	**1.852.049**	**1.602.208**	**249.841**	**4.129.816**	**3.655.007**	**474.809**	**2,23**
98/97 (%)	**8,43**	**7,63**	**13,87**	**8,53**	**7,47**	**17,40**	
España	45.843.132	25.642.448	20.200.684	178.208.411	66.470.637	111.737.774	3,89
98/97 (%)	10,21	9,83	10,69	6,88	8,44	5,98	
G/E (%)	**4,04**	**6,25**	**1,24**	**2,32**	**5,50**	**0,42**	

1999 (1)

	Viaxeiros			Pernoctacións			Estadía media
	Totais	Residentes en España	Residentes no estranxeiro	Totais	Residentes en España	Residentes no estranxeiro	
A Coruña	1.364.177	1.142.126	222.051	3.189.094	2.734.498	454.596	2,34
Lugo	365.552	330.657	34.895	558.482	512.265	46.217	1,53
Ourense	170.273	157.775	12.498	294.624	276.074	18.550	1,73
Pontevedra	986.532	854.467	132.065	2.589.745	2.322.054	267.691	2,63
Total	**2.886.534**	**2.485.025**	**401.509**	**6.631.945**	**5.844.891**	**787.054**	**2,30**
99/98 (%)	55,86	55,10	60,71	60,59	59,91	65,76	
España	58.324.268	31.685.283	26.638.983	229.435.796	81.138.031	148.297.764	3,93
99/98 (%)	27,23	23,57	31,87	28,75	22,07	32,72	
G/E (%)	**4,95**	**7,84**	**1,51**	**2,89**	**7,20**	**0,53**	

(1) datos provisionais
Fonte: *IGE, Encuesta de Ocupación Hotelera*

CADRO 4.4.2.10.

Graos de ocupación e estadía media en establecementos hoteleiros 1998-99

	Grao de ocupación						Estadía media	
	Galicia			España			Galicia	España
	Total	Valor máximo	Valor mínimo	Total	Valor máximo	Valor mínimo		
1998	**37,9**	**73,6**	**20,1**	61,1	85,0	44,9	**2,2**	3,9
1999	**42,2**	**66,8**	**19,0**	58,3	78,0	42,1	**1,8**	3,9

Fonte: *IGE, INE*

provincia de Ourense, cun 18,4% respecto ó ano anterior. Os datos sobre esta modalidade turística están recollidos no **cadro 4.4.2.5.**.

En relación ó denominado **turismo termal**, en Galicia funcionan 13 balnearios que ofertan 687 habitacións e 1.276 prazas. Destaca a provincia de Pontevedra, con sete balnearios e 836 prazas e 447 habitacións, o que supón o 65,5% das prazas totais e o 65,1% do número total de habitacións **(cadro 4.4.2.6.)**.

No concernente ós **paradores**, **cadro 4.4.2.7.**, en Galicia existen 9 destes establecementos que ofertan un total de 512 habitacións e 966 prazas. Desagregando a análise por provincias, Pontevedra é a provincia onde máis paradores se atopan, ofertando o 51,1% das prazas dos paradores galegos.

Cómpre, para completa-la análise da oferta, facer referencia ó sistema de promoción do turismo, que leva a cabo **Turgalicia**. O presuposto de Turgalicia para 1999 foi de 1.531,3 millóns de pesetas, fronte ós 678,5 millóns do ano anterior. A execución do mesmo está recollida no **cadro 4.4.2.8.**, destacando as partidas adicadas ás campañas de promoción e outras accións publicitarias de promoción; edición; xornadas e presentacións ou ás ferias.

• Indicadores da demanda.-

A celebración do Xacobeo significou un impulso importante do sector turístico galego que veu cómo aumentaba de manera importante o número de turistas chegados a Galicia. No ano 1999, tomando como referencia o número de persoas que pararon nos establecementos hoteleiros, **cadro 4.4.2.9.**, chegaron a Galicia 2.886.534 turistas, un 55,9% máis que o ano anterior, sendo este crecemento o dobre do acontecido para o conxunto do estado (27,2% respecto ó ano anterior). Dentro deste crecemento global, salienta-lo crecemento da chegada de turistas estranxeiros, que aumentou un 60,7% respecto a 1998.

Os datos do INE reflicten a concentración dos turistas nas provincias de A Coruña e Pontevedra, que acollen o 47,3% e o 34,2%, respectivamente, dos viaxeiros chegados en 1999 fronte ó 41,8% e o 37,8%, do ano anterior. A provincia de A Coruña é a que experimenta un maior crecemento, cun 76,1% máis de viaxeiros que no anterior. En canto á estadía media nos hoteis galegos, situouse nos 2,30 días, lixeiramente superior ó ano anterior, cando fora de 2,23 días de media. No conxunto do estado, a estadía media foi de 3,93 días (superior á rexistrada o ano anterior, que acadou os 3,89 días).

O grao de ocupación hoteleira en Galicia aumentou en 1999 en 4,3 puntos porcentuais respecto a 1998, ata chegar ó 42,2%. Malia este aumento, a taxa de ocupación media en Galicia está moi lonxe da que se rexistra en España, que é de 58,3% (aínda que descendeu en 2,8 puntos).

O turismo en Galicia, ó igual que en España, caracterízase por unha forte **estacionalidade**. O grao de ocupación máximo deuse no mes de agosto, cun 66,8%, e o mínimo en xaneiro, cun 19,0%. A diferencia entre un e outro descendeu en 1999 respecto a 1998, cando o grao de ocupación en agosto foi de 73,6% e no mes de xaneiro foi de 20,1%, tal e como recolle o **cadro 4.4.2.10.**.

Existe unha forte diferencia entre os niveis de ocupación hoteleira en Galicia e en España. Vese no devandito **cadro 4.4.2.10.** cómo o grao de ocupación en Galicia no mes de xaneiro foi do 19,0%, fronte ó 42,1% en España.

O grao de ocupación do mes de agosto foi de 66,8% na comunidade galega, fronte ó 78,0% da media estatal. Xunto a estas diferen-

CADRO 4.4.2.11.

Viaxeiros e pernoctacións en establecementos de turismo rural 1998-99

	1998		1999		99/98 (%)	
	Viaxeiros	Pernoct.	Viaxeiros	Pernoct.	Viaxeiros	Pernoct.
A Coruña	22.979	45.108	34.145	69.244	48,6	53,5
Lugo	18.224	36.403	27.681	47.936	51,9	31,7
Ourense	8.701	17.264	12.976	24.142	49,1	39,8
Pontevedra	13.043	32.691	17.674	43.343	35,5	32,6
Total	**62.947**	**131.466**	**92.476**	**184.665**	**46,9**	**40,5**

Fonte: *IGE*

CADRO 4.4.2.12.

Grao de ocupación e estadía media en establecementos de turismo rural 1998-99

(media anual)

	1998		1999		99/98	
	GO	EM	GO	EM	GO	EM
A Coruña	24,8	2,0	32,0	2,0	29,3	2,0
Lugo	15,5	2,0	18,5	1,7	19,5	-15,0
Ourense	18,8	2,0	21,7	1,9	15,3	-4,0
Pontevedra	14,5	2,5	15,9	2,5	9,7	-0,4
Total	17,9	2,1	21,5	2,0	20,2	-4,3

Fonte: *IGE*

CADRO 4.4.2.13.

Grao de ocupación e viaxeiros pernoctados nos paradores 1998-99

	Grao de ocupación		Viaxeiros pernoctados	
	1998	1999	1998	1999
Baiona	61,55	63,67	16.104	26.652
Cambados	46,55	62,98	10.093	13.730
Ferrol	64,25	69,50	7.574	8.894
Pontevedra	56,96	70,94	9.181	11.484
Ribadeo	54,73	64,72	11.835	14.372
Santiago	77,96	88,40	31.566	41.602
Tui	54,38	69,96	7.352	9.550
Verín	55,05	67,32	5.792	7.390
Vilalba	56,77	24,17	882	34

Fonte: *Paradores de Turismo de España*

cias importantes, a diverxencia entre os meses de maior e menor ocupación é maior en Galicia que en España.

En canto á demanda do **turismo rural**, en 1999 produciuse un forte crecemento do número de viaxeiros, tal e como amosa o **cadro 4.4.2.11.**. O número de viaxeiros medrou un 46,9% respecto a 1998, pasando de 62.947 nese ano a 92.476 viaxeiros en 1999. O número de pernoctacións en 1999 foi de 184.665, cun crecemento do 40,5% sobre o ano anterior.

O grao de ocupación nos establecementos de turismo rural medrou en 1999, pasando desde o 17,9% ata o 21,5%. Este crecemento prodúcese en tódalas provincias, **cadro 4.4.2.12.**, salientando o crecemento de A Coruña, que foi do 29,3%, nove puntos superior ó crecemento galego (20,2%). A estadía media

CADRO 4.4.2.14.

Complexo turismo-ocio 1998: actividades que comprende o grupo

(en millóns de pesetas)

	Empresas	Ingresos de explotación	V.E.B. c.f.	*Cash-flow*	Activo total	Emprego medio
Axencias de viaxes	49	13.206,26	1.179,23	188,01	3.250,44	6
Distrib. de art. para deporte, recreo e pasatempo	40	17.750,81	1.819,59	368,71	10.962,24	13
Restaurantes, bares e cafeterías	160	17.767,09	6.250,34	1.070,26	10.011,15	18
Hoteis e hospedaxe	92	15.717,54	8.279,40	2.553,80	37.628,61	24
Actividades cinematográficas e de video	24	3.038,65	1.426,44	468,53	3.538,84	12
Actividades artísticas, deportivas e de espectáculo	66	22.193,67	13.393,41	8.482,48	28.941,02	29
Máquinas tragaperras e recreativas	77	21.909,16	6.301,94	4.102,94	15.562,03	11
Servicios persoais	15	1.826,78	973,71	126,84	1.059,92	35
Total	**523**	**113.409,95**	**39.624,06**	**17.361,57**	**110.954,25**	**18**
Peso do grupo no conxunto de empresas galegas	**4,71%**	**2,04%**	**3,69%**	**5,94%**	**2,78%**	

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.2.15.

Complexo turismo-ocio 1997-98: principais núcleos de localización en base á xeración do VEB

(en millóns de pesetas)

Núcleos	1997	1998	98/97
A Coruña	12.005,82	12.927,93	7,7
Vigo	6.974,42	7.374,13	5,7
Santiago	4.022,34	4.614,27	14,7
Pontevedra	1.753,38	1.985,33	13,2
Ourense	1.485,03	1.563,32	5,3
O Grove	1.242,23	1.506,47	21,3
Ferrol	1.004,60	1.153,87	14,9
Lugo	616,10	668,80	8,6

Fonte: *Ardán*

descendeu en 1999, pasando dos 2,1 días de 1998 ata os 2,0 días en 1999. Por provincias, esta estadía media medrou tan só na provincia de A Coruña, descendendo nas outras tres provincias.

En relación á demanda no caso dos **paradores galegos**, o número de viaxeiros que pernoctaron foi de 133.708, un 33,2% máis que en 1998. A porcentaxe de ocupación acada o 88,4% en Santiago, mentres en Pontevedra acada o 70,94% en 1999 **(cadro 4.4.2.13.)**.

• Indicadores empresariais.-

Segundo o criterio de selección de empresas seguido por Ardán, o número de empresas relacionadas co subsector turismo e ocio ascendeu a 523 empresas en 1998, o que supuña o 4,7% do conxunto empresas seleccionadas. O emprego medio das empresas do subsector, segundo os datos facilitados por elas mesmas, foi de 18 traballadores por empresa. Comparado co volume total de empresas consideradas, o VEB xerado polas empresas do subsector de turismo e ocio representa o 3,7% do VEB total, en tanto que o peso relativo dos ingresos de explotación é do 2% no período 97-98 **(cadro 4.4.2.14.)**.

Atendendo ó VEB a custo de factores xerado polas propias empresas, os principais **núcleos de localización**, **cadro 4.4.2.15.**, son A

CADRO 4.4.2.16.

Evolución da actividade no complexo turismo-ocio 1997-98: ingresos, custos e resultados

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Ingresos de explotación	105.764,69	100,00	113.409,95	100,00	7,2
Consumo e outros gastos de explotación	69.772,40	65,97	73.785,90	65,06	5,8
Valor engadido bruto a custo dos factores	35.992,30	34,03	39.624,06	34,94	10,1
Gastos de persoal	21.971,46	20,77	24.226,69	21,36	10,3
Resultado económico bruto da explotación	14.020,83	13,26	15.397,37	13,58	9,8
Amortizacións	7.496,90	7,09	10.791,96	9,52	44,0
Resultado económico neto da explotación	6.523,93	6,17	4.605,41	4,06	-29,4
Resultado financeiro	- 1.416,91	-1,34	- 1.181,41	-1,04	16,6
Ingresos financeiros	820,26	0,78	926,07	0,82	12,9
Gastos financeiros	2.237,17	2,12	2.107,48	1,86	-5,8
Resultado de actividades ordinarias	5.107,02	4,83	3.424,00	3,02	-33,0
Resultado de actividades extraordinarias	459,10	0,43	6.354,33	5,60	1284,1
Resultado antes de impostos	5.566,13	5,26	9.778,34	8,62	75,7
Impostos	1.980,29	1,87	3.208,73	2,83	62,0
Resultado neto do exercicio	3.585,84	3,39	6.569,61	5,79	83,2
Cash-flow	11.082,74	10,48	17.361,57	15,31	56,7

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.2.17.

Evolución do investimento e do financiamento no complexo turismo-ocio 1997-98

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Activo total	86.116,61	100,00	110.954,25	100,00	28,84
Activo fixo (neto)	54.261,62	63,01	67.380,20	60,73	24,18
Gastos amortizables	1.034,13	1,20	1.123,63	1,01	8,65
Inmobilizado inmaterial	9.993,68	11,60	16.754,65	15,10	67,65
Inmobilizado material	35.898,81	41,69	40.754,81	36,73	13,53
Outro inmobilizado	6.894,17	8,01	8.035,16	7,24	16,55
Outro activo fixo	440,83	0,51	711,95	0,64	61,50
Circulante neto	31.855,00	36,99	43.574,06	39,27	36,79
Existencias	7.059,97	8,20	11.675,60	10,52	65,38
Debedores	13.917,29	16,16	16.464,36	14,84	18,30
Tesourería	7.425,11	8,62	9.552,06	8,61	28,65
Outro activo circulante	3.452,62	4,01	5.882,05	5,30	70,36
Fontes de financiamento	86.116,61	100,00	110.954,25	100,00	28,84
Financiamento permanente	50.803,26	58,99	67.142,17	60,51	32,16
Fondos propios	35.687,68	41,44	45.451,77	40,96	27,36
Recursos alleos l/p	13.197,09	15,32	18.676,77	16,83	41,52
Ingresos distribuidos en varios exercicios	1.918,50	2,23	3.013,63	2,72	57,08
Acreedores a curto plazo	35.313,35	41,01	43.812,08	39,49	24,07
Fondo de rotación	- 3.458,36	-4,02	- 238,03	-0,21	93,12

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.2.18.

Complexo turismo-ocio 1997-98: estudio económico-financeiro

Indicadores do nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación

	Crecemento dos ingresos		V.E.B.c.f. / ingresos		Gastos persoal / ingresos		Rtdo. ec. n. explotac. / ingresos		Carga financeira / ingresos		Cash-flow / ingresos	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	7,85%	11,41%	33,72%	23,65%	22,33%	15,89%	4,27%	3,34%	0,80%	0,96%	6,44%	3,24%
1997	9,03%	10,26%	33,85%	24,26%	21,46%	16,54%	4,68%	3,18%	0,95%	1,12%	5,84%	3,06%

Rendibilidade e magnitudes asociadas

	Rendibilidade económica		Marxe		Rotación de activos		Rendibilidade financeira antes de impostos		Coste neto da débeda		Coeficente de endebedamento	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	8,99%	6,80%	5,12%	3,55%	2,00	1,89	19,57%	16,90%	3,03%	2,74%	1,28	2,46
1997	8,23%	6,62%	4,77%	3,46%	2,10	1,84	15,99%	14,92%	3,78%	3,09%	1,31	2,54

Fonte: *Ardán*

Coruña, en primeiro lugar, seguida de Vigo e Santiago, en segundo e terceiro posto, respectivamente, que acollen o 62,9% do VEB xerado neste subsector (o 63,9% en 1997).

No concernente á **evolución da actividade**: ingresos, custos e resultados, o **cadro 4.4.2.16.** amosa que o VEB a custo de factores (39.624,1 millóns de pesetas) creceu en 1998, ó contrario do que acontece co rendemento económico de explotación, que descende un 29,4% para situarse nos 4.605,4 millóns, e o resultado de actividades ordinarias (33,0%). No período 97-98 o resultado neto do exercicio creceu un 83,2%, situándose os beneficios en 6.569,6 millóns de pesetas. En 1998 o resultado de actividades extraordinarias medrou un 1.284,1% respecto o ano anterior, situándose nos 6.354,3 millóns de pesetas. En termos relativos, tanto o VEB como o *cash-flow* aumentan, situándose en 1998 en 34,9% e 15,3%, fronte ós 34% e 10,5%, respectivamente, en 1997.

En relación ó **investimento** e ó **financiamento**, **cadro 4.4.2.17.**, en termos relativos, a diferencia do acontecido para as empresas galegas no seu conxunto, o financiamento permanente non cubre a totalidade do activo fixo neto, financiando os acreedores a curto prazo o 0,5% do mesmo. O fondo de rotación, a pesares da súa mellora, presenta un valor negativo por 238 millóns de pesetas (3.458,4 millóns en 1997). No concernente ás fontes de financiamento, o 60,5% corresponde ó financiamento permanente, onde os fondos propios, que medran un 27,4% respecto ó ano anterior, supoñen o 41% do financiamento total. Os recursos alleos a longo prazo medraron un 41,5%, cun peso relativo do 16,8% no total das fontes de financiamento.

En termos absolutos, o activo total ascendeu a 110.954,3 millóns de pesetas, un 28,8% superior ó valor de 1997, dos que 67.380,2 millóns corresponden ó activo fixo neto (un 24,2% superior ó existente o ano anterior). Os 43.574,1 millóns restantes corresponden ó circulante neto, que medrou un 36,8% en relación a 1997.

Finalmente, no que ó **estudio económico e financeiro** se refire, **cadro 4.4.3.18.**, os indicadores de nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación amosan, como rasgo diferenciador do conxunto de empresas galegas seleccionadas, a desaceleración no crecemento dos ingresos e o aumento do peso relativo dos gastos de persoal. No mesmo período, descende dun xeito relativo a carga financeira.

En relación ás rendibilidades e magnitudes asociadas, a rendibilidade económica presenta un incremento por mor da evolución da marxe, xa que a rotación de activo permanece practicamente constante. A rendibilidade financeira antes de impostos aumenta por mor da rendibiliade económica e do descenso do custo da débeda.

4.4.3.- Comunicacións

A análise das comunicacións está dividida nunha primeira parte onde se estudian o servicio telefónico, comunicación informática e servicios postais e unha segunda adicada ós indicadores empresariais. As fontes utilizadas para o estudio son o Ministerio de Fomento, Correos e Telégrafos, a Consellería de Industria e Comercio e Ardán. Segundo a metodoloxía de Ardán, o subsector das comunicacións estaría composto polas actividades de artes gráficas e actividades de servicios relacionados, edición, papelerías e librerías, radio e televisión, informática, comunicacións e servicios relacionados, e finalmente, a educación.

• ***Servicio telefónico.-***

Segundo os datos recollidos no **cadro 4.4.3.1.**, en 1999 había en Galicia un total de 991.492 **liñas telefónicas instaladas** e un total

CADRO 4.4.3.1.

Implantación da RDSI e Rede Telefónica Básica a 31-12-1999

	Rede Telefónica Básica			RDSI		
	nº liñas	nº centrais	% de dixitalización	nº accesos básicos	nº accesos primarios	nº centrais
A Coruña	411.443	198	90	9.557	269	171
Lugo	133.602	109	100	2.224	36	88
Ourense	130.966	166	100	1.999	36	105
Pontevedra	315.481	123	100	7.666	140	107
Total	**991.492**	**596**	**96**	**21.446**	**481**	**471**

Fonte: *Xunta de Galicia*

CADRO 4.4.3.2.

Usuarios de Internet (1) nas CC.AA. 1998-99

(% da poboación rexional)

	1998	1999
Andalucía	2,6	4,6
Aragón	5,8	8,0
Asturias	3,9	5,3
Baleares	5,2	6,6
Canarias	4,7	6,2
Cantabria	4,1	6,1
Castela e León	3,9	4,9
Castela-A Mancha	1,2	3,7
Cataluña	8,2	11,5
Comunidade Valenciana	4,9	7,5
Estremadura	2,9	4,8
Galicia	**2,5**	**4,4**
Madrid	5,7	9,7
Murcia	4,0	6,6
Navarra	5,5	5,6
País Vasco	4,5	6,5
A Rioxa	5,0	7,2
Total	4,6	7,0

(1) uso nos últimos 30 días
Fonte: *Asociación para la Investigación de Medios de Comunicación*

de 596 centrais, sendo a porcentaxe de dixitalización do 96%. Tendo en conta os datos da poboación a 1 de xaneiro de 1998, do devandito cadro pode deducirse que Galicia ten unha **densidade telefónica** de 36,4 liñas instaladas por cada cen habitantes.

Atendendo á desagregación provincial, a provincia de A Coruña é a que presenta o maior número de liñas telefónicas e centrais (411.443 e 198, respectivamente) sendo a súa densidade telefónica de 37,2 liñas instaladas por cada 100 habitantes. A provincia de Ourense, a pesar de ser a que presenta o menor número de liñas telefónicas, é a provincia con maior densidade telefónica con 38,1 liñas por cada 100 habitantes.

Comunicación informática.- A importancia da Rede Dixital de Servicios Integrados (RDSI) radica en que pretende se-la principal rede transeuropea de transmisión de datos, voz e imaxe. O número de accesos básicos (RDSI) en Galicia ascendeu a 21.446 en 1999, dos que o 44,6% (9.557 accesos) corresponden á provincia de A Coruña, e un 35,7% (7.666 accesos) á de Pontevedra **(cadro 4.4.3.1.)**.

O devandito cadro reflicte un total de 481 accesos primarios, dos que 269 están na provincia de A Coruña e 140 na de Pontevedra, acollendo Lugo e Ourense 36 accesos primarios cada unha delas.

Finalmente, o **cadro 4.4.3.1.** amosa que a 31 de decembro de 1999 había un total de 471 centrais, das que 171 pertencían á provincia de

CADRO 4.4.3.3.

Correspondencia postal nacida e distribuida nas CC.AA. 1998-99

	Correspondencia nacida			Correspondencia distribuida		
	1998	**1999**	**99/98**	**1998**	**1999**	**99/98**
	(en millóns de obxectos)		*(%)*	*(en millóns de obxectos)*		*(%)*
Andalucía	320,35	363,33	13,4	653,37	711,25	8,9
Aragón	81,92	92,86	13,4	141,04	161,43	14,5
Asturias	67,03	74,32	10,9	138,83	146,98	5,9
Baleares	71,86	75,63	5,2	103,44	114,33	10,5
Canarias	91,91	107,22	16,7	187,04	214,86	14,9
Cantabria	29,25	38,14	30,4	67,25	82,36	22,5
Castela - A Mancha	87,77	98,16	11,8	191,43	205,47	7,3
Castela e León	172,48	190,98	10,7	308,21	347,47	12,7
Cataluña	805,01	904,59	12,4	916,33	1.056,68	15,3
C. Valenciana	361,05	372,47	3,2	456,02	498,06	9,2
Estremadura	56,15	59,77	6,4	112,75	118,40	5,0
Galicia	**167,09**	**183,15**	**9,6**	**322,72**	**345,85**	**7,2**
Madrid	1.911,39	2.072,72	8,4	1.040,39	1.032,36	-0,8
Murcia	41,80	47,34	13,3	110,08	116,67	6,0
Navarra	77,66	80,14	3,2	77,10	85,87	11,4
País Vasco	210,39	241,51	14,8	269,45	270,84	0,5
Rioxa	18,42	19,91	8,1	35,92	38,64	7,6
Ceuta e Melilla	3,27	3,59	9,8	10,08	11,42	13,3
Total	4.574,80	5.025,83	9,9	5.141,45	5.558,94	8,1
G/E *(%)*	**3,65**	**3,64**		**6,28**	**6,22**	

Fonte: *Ministerio de Fomento, Boletín Estadístico*

CADRO 4.4.3.4.

Correspondencia postal nacida e distribuida 1999

(en miles de obxectos)

	Correspondencia nacida	**Correspondencia distribuida**
A Coruña	90.913,7	147.038,0
Lugo	20.140,4	45.430,6
Ourense	17.357,0	40.350,8
Pontevedra	54.737,3	113.026,0
Total	**183.148,4**	**345.845,4**
98/97 *(%)*	**10,3**	**7,3**
Total España (1)	5.025,83	5.558,94
G/E *(%)*	**3,64**	**6,22**

(1) en millóns de obxectos
Fonte: *Correos y Telégrafos*

A Coruña. Pontevedra e Ourense tiñan un total de 107 e 105 centrais, respectivamente, en tanto que Lugo é a provincia con menor número de centrais, con 88.

O uso da rede internet é aínda baixo en Galicia xa que, ó igual que o ano anterior, está por debaixo da media estatal e é a segunda comunidade que menos usa “a rede”, só por diante de Castela-A Mancha **(cadro 4.4.3.2.)**.

• O servicio postal.-

En relación ó servicio postal, Galicia rexistra un aumento da correspondencia nada e distribuida na comunidade, sendo este crecemento inferior ó experimentado polo conxunto do estado.

A correspondencia con orixe na comunidade creceu un 9,6% respecto a 1998, ata acadar os 183,15 millóns de obxectos en 1999,

CADRO 4.4.3.5.

Sector das comunicacións 1998: actividades que comprende o grupo

(en millóns de pesetas)

	Empresas	Ingresos de explotación	V.E.B. c.f.	*Cash-flow*	Activo total	Emprego medio
Artes gráficas e actividades de servicios relac.	81	14.432,31	5.529,71	1.321,65	13.901,72	15
Edición	19	21.388,13	9.961,49	2.412,85	23.164,40	73
Papelerías e librerías	67	21.044,16	2.823,53	427,89	9.571,13	14
Radio e televisión	13	15.061,92	4.717,04	482,80	12.130,11	75
Informática, comunicacións e servicios relac.	102	31.336,29	9.003,10	1.268,12	22.611,92	23
Educación	67	7.062,14	4.686,20	377,12	5.191,70	23
Total	**349**	**110.324,95**	**36.721,07**	**6.290,43**	**86.570,99**	**25**
Peso do grupo no conxunto de empresas galegas	3,14%	1,98%	3,42%	2,15%	2,17%	

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.3.6.

Sector das comunicacións 1997-98: principais núcleos de localización en base á xeración do VEB

(en millóns de pesetas)

Núcleos	1997	1998	98/97
A Coruña	11.805,42	13.937,44	18,1
Santiago	7.688,24	7.760,47	0,9
Vigo	6.710,29	7.118,45	6,1
Lugo	1.334,25	1.418,65	6,3
San Cibrao das Viñas	1.021,90	1.031,80	1,0
Ourense	682,46	804,43	17,9
Ferrol	475,73	494,23	3,9
Pontevedra	450,75	476,30	5,7

Fonte: *Ardán*

mentres que en España o aumento da correspondencia experimentado foi do 9,9%. O **cadro 4.4.3.3.** reflicte que o peso relativo da correspondencia nada en Galicia no total español foi do 3,64% en 1999 (o 3,65% en 1998).

Atendendo á desagregación por provincias, o **cadro 4.4.3.4.** amosa que a correspondencia nada na provincia de A Coruña é moi superior á existente nas outras provincias, acollendo o 49,6% do total da correspondencia nada en Galicia, seguida de Pontevedra, co 29,9%.

No concernente á correspondencia distribuida, **cadro 4.4.3.3.**, ésta medra en 1999 un 7,2% respecto a 1998, acadando os 345,85 millóns de obxetos distribuídos, en tanto que o crecemento en España foi do 8,1%. O devandito cadro amosa por conseguinte un lixeiro descenso da importancia relativa da correspondencia distribuida en Galicia no total español, que pasa dun 6,3% en 1998 ó 6,2% do ano 1999.

No concernente á desagregación por provincias, **cadro 4.4.3.4.**, a provincia de A Coruña é a que máis correspondencia distribuida acolle, co 42,5% do total da correspondencia distribuida en Galicia, seguida de Pontevedra, co 32,7%.

• Indicadores empresariais.-

Segundo o criterio de selección de empresas empregado por Ardán, o número de empresas relacionadas co subsector comunicacións (apoio ó tratamento e difusión da información) ascende a 349 empresas en 1998, o que supuña o 3,1% do conxunto de empresas galegas consideradas. O emprego medio das empresas do

CADRO 4.4.3.7.

Evolución da actividade no sector das comunicacións 1997-98: ingresos, custos e resultados

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Ingresos de explotación	93.527,91	100,00	110.324,95	100,00	18,0
Consumo e outros gastos de explotación	60.083,06	64,24	73.603,88	66,72	22,5
Valor engadido bruto a custo dos factores	33.444,85	35,76	36.721,07	33,28	9,8
Gastos de persoal	25.433,20	27,19	27.961,03	25,34	9,9
Resultado económico bruto da explotación	8.011,66	8,57	8.760,04	7,94	9,3
Amortizacións	3.252,33	3,48	3.485,37	3,16	7,2
Resultado económico neto da explotación	4.759,33	5,09	5.274,68	4,78	10,8
Resultado financeiro	- 1.972,49	-2,11	- 1.948,58	-1,77	1,2
Ingresos financeiros	282,63	0,30	195,50	0,18	-30,8
Gastos financeiros	2.255,12	2,41	2.144,08	1,94	-4,9
Resultado de actividades ordinarias	2.786,84	2,98	3.326,10	3,01	19,4
Resultado de actividades extraordinarias	61,28	0,07	641,95	0,58	947,7
Resultado antes de impostos	2.848,11	3,05	3.968,05	3,60	39,3
Impostos	861,31	0,92	1.162,98	1,05	35,0
Resultado neto do exercicio	1.986,80	2,12	2.805,06	2,54	41,2
Cash-flow	5.239,13	5,60	6.290,43	5,70	20,1

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.3.8.

Evolución do investimento e do financiamento no sector das comunicacións 1997-98

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Activo total	66.964,60	100,00	86.570,99	100,00	29,3
Activo fixo (neto)	26.005,84	38,84	28.527,11	32,95	9,7
Gastos amortizables	437,16	0,65	501,45	0,58	14,7
Inmobilizado inmaterial	2.939,66	4,39	3.336,42	3,85	13,5
Inmobilizado material	19.903,30	29,72	21.302,39	24,61	7,0
Outro inmobilizado	2.581,64	3,86	3.318,98	3,83	28,6
Outro activo fixo	144,09	0,22	67,86	0,08	-52,9
Circulante neto	40.958,76	61,16	58.043,88	67,05	41,7
Existencias	9.441,38	14,10	10.350,22	11,96	9,6
Debedores	25.003,85	37,34	41.870,92	48,37	67,5
Tesourería	2.965,80	4,43	3.497,23	4,04	17,9
Outro activo circulante	3.547,73	5,30	2.325,52	2,69	-34,5
Fontes de financiamento	66.964,60	100,00	86.570,99	100,00	29,3
Financiamento permanente	32.372,86	48,34	34.267,11	39,58	5,9
Fondos propios	10.004,30	14,94	11.646,10	13,45	16,4
Recursos alleos l/p	18.187,50	27,16	18.409,85	21,27	1,2
Ingresos distribuidos en varios exercicios	4.181,07	6,24	4.211,15	4,86	0,7
Acreedores a curto plazo	34.591,73	51,66	52.303,88	60,42	51,2
Fondo de rotación	6.367,02	9,51	5.740,00	6,63	-9,8

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.3.9.

Sector das comunicacións 1997-98: estudio económico-financeiro

Indicadores do nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación

	Crecemento dos ingresos		V.E.B.c.f. / ingresos		Gastos persoal / ingresos		Rtdo. ec. n. explotac. / ingresos		Carga financeira / ingresos		Cash-flow / ingresos	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	7,26%	11,41%	35,72%	23,65%	25,03%	15,89%	3,06%	3,34%	1,01%	0,96%	3,97%	3,24%
1997	10,10%	10,26%	35,36%	24,26%	25,65%	16,54%	3,80%	3,18%	1,19%	1,12%	3,63%	3,06%

Rendibilidade e magnitudes asociadas

	Rendibilidade económica		Marxe		Rotación de activos		Rendibilidade financeira antes de impostos		Coste neto da débeda		Coeficente de endebedamento	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	6,57%	6,80%	3,48%	3,55%	1,81	1,89	13,38%	16,90%	2,90%	2,74%	2,50	2,46
1997	6,87%	6,62%	3,83%	3,46%	1,83	1,84	13,88%	14,92%	3,41%	3,09%	2,53	2,54

Fonte: *Ardán*

subsector, segundo os datos facilitados por elas mesmas, foi de 25 traballadores por empresa. Comparado coa selección utilizada para o estudio de empresas galegas, o VEB xerado polas empresas do subsector das comunicacións (36.721,1 millóns de pesetas) representa o 3,4% do VEB total, en tanto que o peso relativo dos ingresos de explotación (110.325 millóns) é do 2% no período 97-98.

Atendendo á metodoloxía Ardán, a actividade máis importante en canto ó número de empresas se refire é o de informática, comunicacións e servicios relacionados, con 102 empresas, aínda que son as 19 empresas pertencentes á actividade de edición as que xeran un maior valor engadido bruto con 9.961,5 millóns de pesetas (o VEB das actividades de informática ascende a 9.003,1 millóns) **(cadro 4.4.3.5.)**.

Atendendo ó VEB a custo de factores xerado polas propias empresas, os principais **núcleos de localización** son A Coruña en primeiro lugar (13.937,4 millóns de pesetas), seguida de Santiago (7.760,5 millóns) e Vigo (7.118,5 millóns), que acollen o 78,5% do VEB xerado neste subsector. **(cadro 4.4.3.6.)**

No concernente á **evolución da actividade**: ingresos, custos e resultados, o **cadro 4.4.3.7.** amosa un crecemento do VEB (un 9,8% respecto ó ano anterior), así como a mellora do resultado de actividades ordinarias (un 19,4%) e do resultado neto do exercicio (un 41,2%). Dado o crecemento dos ingresos de explotación (18,0%), o VEB descende, en termos relativos, do 35,8% ata o 33,3%, ó contrario do que acontece co *cash-flow*, que pasa do 5,6% ata o 5,7% en 1998.

En relación ó **investimento e ó financiamento**, **cadro 4.4.3.8.**, en termos relativos, o financiamento permanente cubre a totalidade do activo fixo neto e un 9,9% do circulante neto, acadando un fondo de rotación de 5.740 millóns de pesetas, un 9,8% inferior ó existente o ano anterior. O 90,2% restante está financiado polos acreedores a curto prazo. No concernente ás fontes de financiamento, o 39,6% corresponde ó financiamento permanente, onde os fondos propios, que medran un 16,4% respecto ó ano anterior, supoñen o 13,5% do financiamento total. Os recursos alleos a longo prazo creceron un 1,2%, cun peso relativo do 21,3% no total das fontes de financiamento.

En termos absolutos, o activo total ascendeu a 86.571 millóns de pesetas, un 29,3% superior ó valor de 1997, dos que 28.527,1 millóns corresponden ó activo fixo neto (un 9,7% superior ó existente o ano anterior). Os 58.043,9 millóns restantes corresponden ó circulante neto, que medrou un 41,7% en relación a 1997.

Finalmente, no que ó **estudio económico e financeiro** se refire, os indicadores de nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación, **cadro 4.4.3.9.**, amosan a desaceleración no crecemento dos ingresos, unha leve diminuición dos custos de persoal e a carga financeira. O mesmo cadro reflicte o descenso da rendibilidade económica por mor da evolución da marxe, manténdose constante a rotación de activos. A rendibilidade financeira antes de impostos decrece no período 97-98, reducíndose tamén o custo da débeda.

4.4.4.- Transportes

O estudio do sector dos transportes vai analizando os diferentes modos de transporte (estrada, ferrocarril, aéreo e marítimo) atendendo ó número de pasaxeiros e o volume de mercadorías transportadas, para posteriormente considera-los indicadores empresariais. Para esta análise pártese dos datos presentados polo IGE, o INE, o Ministerio de Fomento, Renfe, as autoridades portuarias, AENA e Ardán.

Un primeiro indicador aproximativo da evo-

CADRO 4.4.4.1.

Vendas de combustibles líquidos 1998-99

Vendas totais

	1998	1999	99/98
	(en miles de tm)		*(%)*
Gasolinas	456,0	445,6	-2,3
Gasóleos	1.642,0	1.793,8	9,2
Outros combustibles	504,4	587,7	16,5
Total	**2.602,5**	**2.827,1**	**8,6**

Vendas de gasolina auto e gasóleo

	1998	1999	
	(en miles de tm)		
Gasolina auto	455,9	445,6	-2,2
Gasóleo A	890,1	956,9	7,5
Total	**1.346,0**	**1.402,5**	**4,2**

Fonte: *IGE*

CADRO 4.4.4.2.

Transporte de mercadorías e pasaxeiros 1998-99: datos xerais

		Mercadorías				Pasaxeiros		
		1998	1999	99/98		1998	1999	99/98
				(%)				*(%)*
Estrada (1)	*(en miles de Tm.)*	56.681	60.352	6,48	*(en miles de persoas)*	58.260	56.235	-3,5
Ferrocarril (2)		3.014.480	3.231.907	7,21		7.191.047	7.147.538	-0,6
Marítimo (3)	*(en Tm.)*	25.086.393	26.271.362	4,72	*(en persoas)*	78.872	81.863	3,8
Aéreo		7.392.183	6.902.379	-6,63		2.278.451	2.513.548	10,3

(1) os datos de transporte de pasaxeiros por estrada refírense unicamente ó transporte urbano en autobús
(2) sumados orixe e destino
(3) tráfico nos portos do Estado

Fonte: elaboración propia CES-Galicia a partir de datos do *INE, Puertos del Estado, Renfe e AENA*

lución da demanda de transportes sería a venda de combustibles, que se reflicte no **cadro 4.4.4.1.** O consumo de combustibles en Galicia en 1999 ascendeu a 2.827,1 miles de toneladas (un 8,6% superior ó do ano anterior), nas que a venda de gasolina auto e gasóleo A significou 1.402,5 miles de toneladas (un 4,2% máis que en 1998).

A **poboación ocupada** no subsector "transportes e actividades anexas. Comunnicacións" en 1999 –**cadro 4.0.3.** (*Poboación ocupada por sectores 1998-99: distribución por ramas de actividade*)– ascendeu a 45,5 miles de persoas, fronte ás 46,0 miles de persoas do ano anterior. Comparada coa poboación ocupada no sector servicios, o subsector transportes acolle ó 9,2% da mesma.

Unha primeira aproximación ó subsector transporte está recollida no **cadro 4.4.4.2.** onde se resumen os datos do transporte de mercadorías e viaxeiros nos diferentes medios de transporte. Como se pode apreciar, o transporte por estrada é o máis importante á hora de falar tanto do tráfico de pasaxeiros como no de mercadorías. En segundo lugar sitúase o ferrocarril no que ó tráfico de pasaxeiros se refire, e o marítimo no caso das mercadorías.

CADRO 4.4.4.3.

Matriculacións de vehículos 1998-99

	1998	1999	99/98 (%)
Camións e furgonetas	11.077	13.593	22,7
Autobuses	199	317	59,3
Turismos	72.763	82.905	13,9
Motocicletas	1.823	2.286	25,4
Tractores industriais	708	1.037	46,5
Total	**86.570**	**100.138**	**15,7**

Fonte: *IGE*

CADRO 4.4.4.4.

Transporte urbano: viaxeiros transportados en autobús nas CC.AA. 1998-99

	1998 (en miles de persoas)	1999	99/98 (%)
Andalucía	238.456	239.617	0,49
Aragón	104.972	104.679	-0,28
Asturias	35.853	35.645	-0,58
Canarias	55.558	55.558	0,00
Cantabria	19.514	19.365	-0,76
Castela e León	68.818	70.583	2,56
Castela - A Mancha	18.443	18.491	0,26
Cataluña	247.420	268.524	8,53
C. Valenciana	146.763	139.982	-4,62
Estremadura	11.544	12.302	6,57
Galicia	**58.260**	**56.235**	-3,48
Madrid	574.062	558.833	-2,65
País Vasco	66.018	66.120	0,15
Outras	74.137	77.305	4,27
Total	1.719.818	1.723.239	0,20

Fonte: *INE*

• ***Transporte por estrada.-***

Os datos sobre os medios de transporte por estrada recollidos no **cadro 4.4.4.3.** reflicten un crecemento da matriculación de vehículos do 15,7% en 1999 respecto ó ano anterior para situarse nas 100.138 matriculacións en 1999, fronte ás 86.570 do ano 1998. Este cadro amosa unha renovación importante dos medios de transporte, especialmente nos autobuses, onde as matriculacións aumentan un 59,3% respecto ó ano anterior, e nos turismos, cun incremento do 13,9% (10.142 matriculacións máis).

O número de viaxeiros do **transporte urbano en autobús, cadro 4.4.4.4.**, ascendeu, en 1999, a 56.235 miles de usuarios, o que representa o 3,3% do total de pasaxeiros en España. En relación ó ano anterior, en Galicia continúa o descenso no número de viaxeiros, sendo en 1999 a segunda comunidade con maior descenso, 3,5%, só por diante de Valencia onde o descenso foi do 4,6% (no conxunto do estado, o número de viaxeiros aumenta un 0,2%, fronte o descenso do ano anterior).

No concernente ó **transporte de mercadorías**, o **cadro 4.4.4.5.** reflicte un aumento no número total de toneladas transportadas do 6,5% respecto a 1998, para situarse nas 60.352 miles de toneladas transportadas. Comparado co total de mercadorías cargadas e descargadas en España, o crecemento galego é inferior ó

CADRO 4.4.4.5.

Transporte por estrada: mercadorías cargadas e descargadas nas CC.AA. 1998-99

		1998	1999	99/98
Andalucía	total	111.447	131.627	18,1
	%interrexional	24,2	22,4	-7,4
Aragón	total	41.589	46.147	11,0
	%interrexional	59,9	57,8	-3,5
Asturias	total	27.725	29.033	4,7
	%interrexional	40,2	43,4	8,0
Baleares	total	11.793	14.676	24,4
	%interrexional	--	--	--
Canarias	total	14.954	15.205	1,7
	%interrexional	--	--	--
Cantabria	total	16.303	20.730	27,2
	%interrexional	67,4	56,5	-16,2
Castela A Mancha	total	53.721	59.417	10,6
	%interrexional	58,9	56,7	-3,7
Castela e León	total	79.732	94.526	18,6
	%interrexional	44,0	43,7	-0,7
Cataluña	total	141.486	161.622	14,2
	%interrexional	29,0	26,5	-8,6
Com. Valenciana	total	110.267	123.766	12,2
	%interrexional	38,8	36,1	-7,0
Extremadura	total	15.156	19.082	25,9
	%interrexional	51,0	43,7	-14,3
Galicia	**total**	**56.681**	**60.352**	**6,5**
	%interrexional	**24,6**	**25,5**	**3,7**
Madrid	total	61.606	68.570	11,3
	%interrexional	62,9	59,8	-4,9
Murcia	total	27.900	30.801	10,4
	%interrexional	61,7	58,4	-5,3
Navarra	total	25.462	29.160	14,5
	%interrexional	63,6	60,2	-5,3
País Vasco	total	64.209	70.521	9,8
	%interrexional	50,7	49,6	-2,2
A Rioxa	total	11.128	13.082	17,6
	%interrexional	81,5	76,3	-6,4
Total	total	871.159	988.317	13,4
	%interrexional	26,1	24,5	-6,1

Fonte: *Ministerio de Fomento, Boletín Estadístico*

experimentado en España que foi do 13,4% respecto ó ano anterior. Comparada coas outras comunidades autónomas, Galicia é a décimo quinta comunidade en canto a taxa de crecemento se refire, superando a Asturias e Canarias.

O devandito cadro amosa a que en Galicia a importancia relativa do comercio interrexional foi o 25,5% do total do tráfico galego, en tanto que España esa porcentaxe foi do 24,5% no mesmo período de tempo. En relación ó ano anterior, tan só en dúas comunidades, Galicia e Asturias, produciuse un aumento do tráfico interrexional.

• O transporte ferroviario.-

O **número de viaxeiros** nas estacións galegas en 1999 ascendeu a 3.526,6 miles de persoas, un 8,7% superior ó rexistrado o ano anterior, que representan o 0,84% dos pasaxeiros no conxunto das estacións do estado. O **cadro 4.4.4.6.** reflicte a importancia do corredor Vigo-A Coruña, onde as estacións de Vigo, Santiago e A Coruña acollen o 55,5% dos viaxeiros.

Pola banda dos transportes de mercadorías, **cadro 4.4.4.8.**, en 1999 incrementouse o volume total de mercadorías transportadas nun

CADRO 4.4.4.6.

Tráfico ferroviario 1998-99: viaxeiros nas principais estacións

	1998	1999
A Coruña	604.459	663.988
Santiago	663.792	764.814
Ferrol	49.839	39.550
Lugo	29.787	30.608
Monforte	53.374	57.679
Ourense	239.806	223.610
Pontevedra	273.175	323.215
Vigo	583.185	530.049
Vilagarcía de Arousa	296.029	349.885
Redondela	50.107	48.597
Subtotal	2.843.553	3.031.995
Total estacións galegas	3.244.943	3.526.644
España (1)	409.467	418.915
G/E *(%)*	0,79	0,84

(1) os datos de España están en miles de viaxeiros
Fonte: *Ministerio de Fomento e Renfe*

CADRO 4.4.4.7.

Transporte ferroviario de viaxeiros 1998-99

		Total		
		1998	1999	99/98 *(%)*
A Coruña				
	Orixe	1.465.673	1.655.034	12,9
	Destino	1.567.748	1.769.500	12,9
Lugo				
	Orixe	126.682	107.928	-14,8
	Destino	133.192	136.537	2,5
Ourense				
	Orixe	363.162	387.839	6,8
	Destino	1.052.852	323.528	-69,3
Pontevedra				
	Orixe	1.291.149	1.427.802	10,6
	Destino	1.190.589	1.339.370	12,5
Total				
	Orixe	**3.246.666**	**3.578.603**	**10,2**
	Destino	**3.944.381**	**3.568.935**	**-9,5**

Fonte: *Renfe*

CADRO 4.4.4.8.

Transporte ferroviario de mercadorías 1998-99

		Total		
		1998	1999	99/98
		(en Tm)		*(%)*
A Coruña				
	Orixe	545.717	508.427	-6,8
	Destino	573.322	589.349	2,8
Lugo				
	Orixe	200.888	139.480	-30,6
	Destino	23.494	171.270	629,0
Ourense				
	Orixe	10.000	32.400	224,0
	Destino	185.000	237.800	28,5
Pontevedra				
	Orixe	552.397	606.406	9,8
	Destino	923.662	946.775	2,5
Total				
	Orixe	**1.309.002**	**1.286.713**	**-1,7**
	Destino	**1.705.478**	**1.945.194**	**14,1**

Fonte: *Renfe*

CADRO 4.4.4.9.

Tráfico de pasaxeiros nos portos de interés xeral 1998-99

	1998	1999	99/98 (%)
Ferrol-San Cibrao	-	-	-
A Coruña	41.404	25.584	-38,2
Marín-Pontevedra	-	-	-
Vigo	35.160	51.021	45,1
Vilagarcía	2.308	5.258	127,8
Total	**78.872**	**81.863**	**3,8**
Total Portos do Estado	16.257.323	17.333.591	6,6
G/E *(%)*	**0,49**	**0,47**	

Fonte: *Puertos del Estado*

CADRO 4.4.4.10.

Tráfico total nos portos de interés xeral 1998-99

	1998 (en Tm)	1999 (en Tm)	99/98 (%)
Ferrol-San Cibrao	8.052.709	8.498.125	5,5
A Coruña	11.828.777	12.057.451	1,9
Marín-Pontevedra	1.436.120	1.723.136	20,0
Vigo	3.103.260	3.208.261	3,4
Vilagarcía	665.527	784.389	17,9
Total	**25.086.393**	**26.271.362**	**4,7**
Total Portos do Estado	303.417.004	319.721.894	5,4
G/E *(%)*	**8,27**	**8,22**	

Fonte: *Puertos del Estado*

7,2% respecto ó ano anterior. Das 3.231,9 miles de toneladas transportadas, o 60,2% tivo o seu destino Galicia (un 14,1% máis que no ano anterior) en tanto que o 39,8% restante tivo a súa orixe en Galicia (un 1,7% inferior ó volume transportado en 1998).

A provincia de A Coruña é a única que ve diminuido o volume total de mercadorías transportadas en 1999 (un 1,9%), por mor da evolución do transporte ferroviario con orixe nesa provincia. As provincias de Ourense e Lugo son as que presentan o maior crecemento do transporte (por riba do 38%), en tanto que a provincia de Pontevedra presenta un crecemento do 5,2% respecto ó ano anterior.

• ***O transporte marítimo.-***

O **tráfico de pasaxeiros** nos portos galegos de interese xeral ascendeu a 81.863 persoas en 1999, o que supón o 0,47% do total de pasaxeiros nos portos españois. Como reflicte o **cadro 4.4.4.9.**, o porto de Vigo é o máis importante, ó acoller un total de 51.021 pasaxeiros, un 45,1% máis que en 1998, en tanto que A Coruña, tras un descenso do 38,2% acada os 25.584 pasaxeiros.

En relación ó **movemento de mercadorías** nos portos de interese xeral, **cadro 4.4.4.10.**, o tráfico portuario total en 1999 ascendeu a 26.271 miles de toneladas, un 4,7% superior ó existente no ano anterior. O porto de A Coruña é o que presenta un maior tráfico en canto ó número de toneladas, con 12.057 miles de toneladas, que representan o 45,9% do total dos portos de interese xeral de Galicia.

Desagregando o estudio atendendo ás diferentes mercadorías, tal e como se recolle no **cadro 4.4.4.11.**, nos portos de interese xeral salienta, en termos absolutos, o transporte de graneis sólidos, que acada os 12.001 miles de toneladas, sendo o Porto de Ferrol-San Cibrao o porto máis significativo ó mover o 59,4% desta mercadoría (7.142 miles de toneladas).

CADRO 4.4.4.11.

Tráfico de mercadorías nos portos de interés xeral 1998-99

(en Tm)

	Graneis líquidos		Graneis sólidos		Mercadoría xeral	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Ferrol-San Cibrao	721.125	894.942	6.948.446	7.142.394	354.863	404.084
A Coruña	7.762.420	7.361.145	2.688.004	3.303.875	273.849	259.372
Marín-Pontevedra	-	-	699.661	739.613	638.990	909.008
Vigo	52.402	51.157	469.881	429.852	2.442.760	2.590.505
Vilagarcía	145.050	145.100	317.274	386.035	195.556	239.814
Total	**8.680.997**	**8.452.344**	**11.123.266**	**12.001.769**	**3.906.018**	**4.402.783**
Total Portos do Estado	119.248.142	117.989.815	79.346.491	88.735.825	93.255.980	100.894.958
G/E (%)	**7,28**	**7,16**	**14,02**	**13,53**	**4,19**	**4,36**

	Pesca fresca		Avituallamento		Tráfico local	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Ferrol-San Cibrao	608	348	26.950	24.625	716	31.733
A Coruña	45.451	46.304	177.248	193.804	881.805	892.951
Marín-Pontevedra	9.860	8.927	87.610	65.445	-	-
Vigo	80.855	82.269	54.194	51.160	3.578	560
Vilagarcía	-		7.657	8.130	135	
Total	**136.774**	**137.848**	**353.659**	**343.164**	**886.234**	**925.244**
Total Portos do Estado	409.588	392.464	8.135.554	8.274.533	2.964.862	3.434.298
G/E (%)	**33,39**	**35,12**	**4,35**	**4,15**	**29,89**	**26,94**

Fonte: elaboración propia CES-Galicia a partir de datos facilitados polas *Autoridades Portuarias* e *Puertos del Estado*

Salienta tamén o movemento dos graneis líquidos, que ascenden a 8.452 miles de toneladas, sendo o porto de A Coruña o máis importante ó transporta-lo 87,1% dos mesmos (7.361 miles de toneladas).

En termos relativos, é importante o transporte de pesca fresca, que representa o 35,1% do total do transporte desta mercadoría en España, sendo o porto de Vigo ó máis importante, ó acoller o 59,7% do total de Galicia e o 21% do total do tráfico de pesca fresca en España.

Tamén ten un peso relativo importante o tráfico local, que representaría o 26,9% do total dos portos estatais, e donde o porto de A Coruña sobresae de maneira importante ó acolle-lo 96,5% do total dos portos de interese xeral en Galicia e o 26% dos portos estatais.

• O transporte aéreo.-

A análise do transporte aeroportuario parte da consideración do **tráfico de aeronaves** nos aeroportos galegos. En 1999 o número total de aeronaves foi de 43.173, un 2,5% superior ó do ano anterior, cifra que significou o 2,6% do total de movementos de aeronaves en España. O **cadro 4.4.4.12.** reflicte que o aeroporto de Santiago acolleu o 48% do total de aeronaves en Galicia, seguido de Vigo, cun 30,3% ,e o de A Coruña, co 21,7%. O aeroporto de Santiago foi o único que experimentou un descenso no que ó número de aeronaves se refire, cunha caída do 2,4% respecto ó ano anterior.

O 77,8% do total de aeronaves en Galicia corresponde a avións comerciais. En función da regularidade ou non dos voos, o 86,3% das aeronaves comerciais son regulares.

En 1998 o **tráfico de pasaxeiros** nos aeroportos galegos, **cadro 4.4.4.13.**, rexistrou unha cifra de 2.513,5 miles de persoas, un 10,3% superior ó número de viaxeiros do ano anterior. O aeroporto de Santiago é quen máis tráfico de pasaxeiros presenta ó acoller o 55,7% do total de pasaxeiros en Galicia, seguido do aeroporto

CADRO 4.4.4.12.

Tráfico áereo 1998-99: aeronaves

1998

	Totais	98/97 (%)	Aeronaves comerciais Totais	Nacionais	Internacionais	Regulares	Charter	OCT (1)
A Coruña	8.612	9,5	5.980	5.483	497	5.715	265	2.632
Santiago	21.219	-2,9	17.680	14.690	2.990	14.243	3.437	3.539
Vigo	12.293	-0,6	7.783	6.687	1.096	7.077	706	4.510
Total	**42.124**	**0,1**	**31.443**	**26.860**	**4.583**	**27.035**	**4.408**	**10.681**
Total España	1.253.714	4,4				947.329		
G/E *(%)*	**3,36**					**2,9**		

1999

	Totais	99/98 (%)	Aeronaves comerciais Totais	Nacionais	Internacionais	Regulares	Charter	OCT (1)
A Coruña	9.376	8,9	7.308	6.607	701	6.906	402	2.068
Santiago	20.708	-2,4	17.451	12.712	4.739	13.937	3.514	3.257
Vigo	13.089	6,5	8.833	7.192	1.641	8.159	634	4.256
Total	**43.173**	**2,5**	**33.592**	**26.511**	**7.081**	**29.002**	**4.550**	**9.581**
Total España	1.675.002	33,6	1.394.605	748.616	646.989	1.065.792	328.479	280.397
G/E *(%)*	**2,58**		**2,4**	**3,5**	**1,1**	**2,7**	**1,4**	**3,4**

(1) OCT= outras clases de tráfico
Fonte: *AENA*

CADRO 4.4.4.13.

Tráfico aéreo 1998-99: pasaxeiros

1998

	Pasaxeiros		Pasaxeiros comerciais						
	Totais	98/97 (%)	Totais	Nacionais	Internacionais	Regulares	Charter	En tránsito	OCT (1)
A Coruña	439.052	8,74	432.737	427.268	5.469	428.869	3.868	10	6.305
Santiago	1.255.925	-6,86	1.189.977	1.038.441	151.536	1.089.729	100.248	65.832	116
Vigo	583.474	4,85	582.679	547.255	35.424	555.571	27.108	526	269
Total	**2.278.451**	**-1,31**	**2.205.393**	**2.012.964**	**192.429**	**2.074.169**	**131.224**	**66.368**	**6.690**
Total España	116.369.633	7,10							
G/E *(%)*	**1,96**								

1999

	Pasaxeiros		Pasaxeiros comerciais						
	Totais	99/98 (%)	Totais	Nacionais	Internacionais	Regulares	Charter	En tránsito	OCT (1)
A Coruña	492.562	12,19	487.309	481.254	6.055	482.782	4.527	-	5.253
Santiago	1.399.501	11,43	1.317.758	1.178.834	138.924	1.217.645	100.113	81.648	95
Vigo	621.485	6,51	620.911	583.433	37.478	593.306	27.605	247	327
Total	**2.513.548**	10,32	**2.425.978**	**2.243.521**	**182.457**	**2.293.733**	**132.245**	**81.895**	**5.675**
Total España	128.395.006	10,33	126.342.282	50.861.275	75.481.007	88.591.334	37.748.455	1.776.752	275.972
G/E *(%)*	**1,96**		**1,9**	**4,4**	**0,2**	**2,6**	**0,4**	**4,6**	**2,1**

(1) OCT= outras clases de tráfico
Fonte: *AENA*

CADRO 4.4.4.14.

Tráfico aéreo 1998-99: mercadorías

1998

(en Tm)

	Mercadorías totais			
	Totais	98/97 (%)	Nacionais	Internacionais
A Coruña	444.845	-26,28	443.821	1.024
Santiago	5.788.694	-2,55	3.345.294	2.443.400
Vigo	1.158.644	-38,22	936.679	221.965
Total	**7.392.183**	**-12,20**	**4.725.794**	**2.666.389**
Total España	547.966.741	1,51		
G/E (%)	**1,35**			

1999

	Mercadorías totais			
	Totais	99/98 (%)	Nacionais	Internacionais
A Coruña	466.907	4,96	460.110	6.797
Santiago	5.105.651	-11,80	3.187.716	1.917.935
Vigo	1.329.821	14,77	1.131.322	198.499
Total	**6.902.379**	-6,63	**4.779.148**	**2.123.231**
Total España	583.809.511	6,54	248.609.478	335.200.033
G/E (%)	**1,18**		**1,9**	**0,6**

Fonte: *AENA*

de Vigo, cun 24,7%, e o de A Coruña, cun 19,6%.

En relación ó **tráfico de mercadorías** nos aeroportos galegos, **cadro 4.4.4.14.**, en 1999 prodúcese un descenso do volume total de mercadorías transportadas do 6,6% respecto ó ano anterior, para situarse nos 6.902,4 miles de toneladas (o 1,18% do total español). Ademais deste escaso peso relativo, salienta o descenso rexistrado no aeroporto de Santiago, que decreceu un 11,8% respecto ó ano anterior. Ó igual que para o caso dos pasaxeiros, o aeroporto de Santiago é o que presenta un maior tráfico: acolle ó 74% do total do tráfico galego de mercadorías.

• Indicadores empresariais.-

Das empresas seleccionadas por Ardán, no período 97-98, un total de 1.001 empresas (o 9% do total) adícanse ó subsector dos transportes e servicios asociados. O emprego medio das empresas do subsector, segundo os datos facilitados por elas mesmas, foi de 15 traballadores por empresa. Comparado coa selección utilizada para o estudio de empresas galegas, o VEB xerado polas empresas do subsector de transportes e servicios asociados (68.678,6 millóns de pesetas) representa o 6,4% do VEB total xerado pola mostra de empresas utilizada, en tanto que o peso relativo dos ingresos de explotación foi do 4,9% no período 97-98.

Dentro das actividades que comprende o grupo, **cadro 4.4.4.15.**, as tres actividades máis importantes en canto á xeración do VEB se refire son as actividades de transporte de mercadorías por estrada (20.972,4 millóns de pesetas), as de transporte de pasaxeiros (13.849,1 millóns) e as de servicios relacionados co automóbil (10.835,4 millóns), que xeran un total de 45.656,9 millóns de pesetas, que representan o 66,5% do VEB total xerado polas empresas consideradas neste subsector.

CADRO 4.4.4.15.

Sector dos transportes e servicios asociados 1998:actividades que comprende o grupo

(en millóns de pesetas)

	Empresas	Ingresos de explotación	V.E.B. c.f.	*Cash-flow*	Activo total	Emprego medio
Transporte de pasaxeiros	108	25.103,64	13.849,14	3.948,62	24.723,85	33
Transporte de mercadorías por estrada	316	70.704,98	20.972,39	6.436,04	44.829,55	14
Transporte marítimo	16	5.233,74	2.318,04	988,47	8.649,09	29
Axentes consignatarios e de aduanas	39	19.165,28	3.640,86	810,64	12.794,20	15
Manipulación e depósito de mercadorías	31	11.392,29	5.360,65	1.138,12	9.459,49	38
Outras actividades anexas ós transportes	65	31.773,60	5.906,72	1.406,67	217.512,64	18
Estacións de servicio e gasolineiras	189	68.548,89	5.795,37	1.590,24	18.036,57	7
Servicios relacionados co automóbil	237	37.644,20	10.835,39	2.750,05	24.519,56	12
Total	**1.001**	**269.566,63**	**68.678,55**	**19.068,85**	**360.524,94**	**15**
Peso do grupo no conxunto de empresas galegas	**9,01%**	**4,85%**	**6,39%**	**6,53%**	**9,04%**	

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.4.16.

Sector dos transportes e servicios asociados 1997-98: principais núcleos de localización en base á xeración do VEB

(en millóns de pesetas)

Núcleos	1997	1998	98/97
A Coruña	12.862,00	14.470,94	12,5
Vigo	10.689,97	11.635,96	8,8
Santiago	3.531,67	3.860,40	9,3
Lugo	2.753,85	3.082,32	11,9
Ferrol	2.466,73	2.752,06	11,6
Mos	2.550,38	2.710,76	6,3
Marín	1.956,99	2.200,93	12,5
Ourense	1.693,74	1.888,92	11,5

Fonte: *Ardán*

Atendendo ó VEB a custo de factores xerado polas propias empresas, os principais **núcleos de localización** son, tal e como recolle o **cadro 4.4.4.16.**, A Coruña (14.470,9 millóns de pesetas) e Vigo (11.636 millóns), que acollen o 38% do VEB xerado neste grupo de actividades.

No concernente á **evolución da actividade: ingresos, custos e resultados**, o **cadro 4.4.4.17.** amosa o crecemento do resultado económico neto de explotación e do resultado neto do exercicio por riba do 21% respecto o ano anterior, e un crecemento do VEB a custo de factores de 11,8%. Dado o crecemento dos ingresos de explotación nun 10,1%, o peso do VEB a custo dos factores aumenta do 25,1% ata o 25,5%.

En relación ó **investimento e ó financiamento**, **cadro 4.4.4.18.**, en termos relativos, o financiamento permanente cubre a totalidade do activo fixo neto e un 16,2% do circulante neto, acadando un fondo de rotación de 14.447,2 millóns de pesetas, un 0,5% inferior ó existente o ano anterior. O 83,8% restante está financiado polos acreedores a curto prazo. No concernente ás fontes de financiamento, o 79,3% corresponde ó financiamento permanente, onde os fondos propios, que medran un 6,1% respecto ó ano anterior, supoñen o 33,5% do financiamento

CADRO 4.4.4.17.

Evolución da actividade no sector dos transportes e servicios asociados 1997-98: ingresos, custos e resultados

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Ingresos de explotación	244.758,29	100,00	269.566,63	100,00	10,1
Consumo e outros gastos de explotación	183.333,67	74,90	200.888,08	74,52	9,6
Valor engadido bruto a custo dos factores	61.424,62	25,10	68.678,55	25,48	11,8
Gastos de persoal	40.347,51	16,48	44.142,29	16,38	9,4
Resultado económico bruto da explotación	21.077,11	8,61	24.536,26	9,10	16,4
Amortizacións	9.558,77	3,91	10.506,23	3,90	9,9
Resultado económico neto da explotación	11.518,34	4,71	14.030,03	5,20	21,8
Resultado financeiro	- 5.460,32	-2,23	- 5.846,92	-2,17	-7,1
Ingresos financeiros	2.374,39	0,97	2.217,45	0,82	-6,6
Gastos financeiros	7.834,71	3,20	8.064,36	2,99	2,9
Resultado de actividades ordinarias	6.058,02	2,48	8.183,11	3,04	35,1
Resultado de actividades extraordinarias	4.135,04	1,69	4.529,80	1,68	9,5
Resultado antes de impostos	10.193,07	4,16	12.712,92	4,72	24,7
Impostos	3.126,77	1,28	4.150,30	1,54	32,7
Resultado neto do exercicio	7.066,30	2,89	8.562,62	3,18	21,2
Cash-flow	16.625,07	6,79	19.068,85	7,07	14,7

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.4.18.

Evolución do investimento e do financiamento no sector dos transportes e servicios asociados 1997-98

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Activo total	327.834,50	100,00	360.524,94	100,00	10,0
Activo fixo (neto)	248.993,00	75,95	271.293,68	75,25	9,0
Gastos amortizables	2.986,41	0,91	2.904,31	0,81	-2,7
Inmobilizado inmaterial	12.030,97	3,67	14.373,58	3,99	19,5
Inmobilizado material	219.752,14	67,03	236.857,51	65,70	7,8
Outro inmobilizado	13.888,57	4,24	16.843,43	4,67	21,3
Outro activo fixo	334,92	0,10	314,86	0,09	-6,0
Circulante neto	78.841,49	24,05	89.231,26	24,75	13,2
Existencias	7.742,94	2,36	7.724,68	2,14	-0,2
Debedores	42.741,64	13,04	49.878,70	13,84	16,7
Tesourería	11.405,09	3,48	13.887,41	3,85	21,8
Outro activo circulante	16.951,83	5,17	17.740,47	4,92	4,7
Fontes de financiamento	327.834,50	100,00	360.524,94	100,00	10,0
Financiamento permanente	263.508,15	80,38	285.740,84	79,26	8,4
Fondos propios	113.855,07	34,73	120.775,43	33,50	6,1
Recursos alleos l/p	144.798,39	44,17	162.878,52	45,18	12,5
Ingresos distribuidos en varios exercicios	4.854,69	1,48	2.086,89	0,58	-57,0
Acreedores a curto plazo	64.326,35	19,62	74.784,11	20,74	16,3
Fondo de rotación	14.515,15	4,43	14.447,15	4,01	-0,5

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.4.19.

Sector dos transportes e servicios asociados 1997-98: estudio económico-financeiro

Indicadores do nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación

	Crecemento dos ingresos		V.E.B.c.f. / ingresos		Gastos persoal / ingresos		Rtdo. ec. n. explotac. / ingresos		Carga financeira / ingresos		Cash-flow / ingresos	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	8,24%	11,41%	30,93%	23,65%	19,64%	15,89%	3,58%	3,34%	0,94%	0,96%	5,01%	3,24%
1997	7,46%	10,26%	29,30%	24,26%	19,71%	16,54%	3,05%	3,18%	1,06%	1,12%	4,41%	3,06%

Rendibilidade e magnitudes asociadas

	Rendibilidade económica		Marxe		Rotación de activos		Rendibilidade financeira antes de impostos		Coste neto da débeda		Coeficente de endebedamento	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	7,84%	6,80%	4,02%	3,55%	1,89	1,89	17,50%	16,90%	3,12%	2,74%	1,95	2,46
1997	7,91%	6,62%	3,87%	3,46%	1,86	1,84	16,42%	14,92%	3,57%	3,09%	2,12	2,54

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.5.1.

Sector dos servicios 1998: actividades que comprende o grupo

(en millóns de pesetas)

	Empresas	Ingresos de explotación	V.E.B. c.f.	*Cash-flow*	Activo total	Emprego medio
Serv. de limpeza, desinfec. e conservación	53	12.324,81	8.863,60	653,22	19.644,16	107
Publicidade	67	11.420,09	2.302,77	439,05	6.071,00	23
Serv. xuríd. de cont., asesor. e estud. mdo.	76	9.316,94	5.406,19	1.128,38	11.736,60	15
Serv. técnic. de arquic. e exeñ. e activ. relac.	82	12.547,90	5.486,26	1.193,20	14.086,92	13
Intermediarios de comercio	116	32.157,76	6.160,67	1.732,37	54.760,91	12
Servicios comerciais	69	22.064,18	14.728,76	1.178,48	12.055,07	78
Servicios funerarios	21	3.088,38	1.430,19	489,62	3.313,95	15
Total	**484**	**102.920,05**	**44.378,44**	**6.814,32**	**121.668,61**	**33**
Peso do grupo no conxunto de empresas galegas	**4,36%**	**1,85%**	**4,13%**	**2,33%**	**3,05%**	

Fonte: *Ardán*

total. Os recursos alleos a longo prazo creceron un 12,5%, cun peso relativo do 45,2% no total das fontes de financiamento.

En termos absolutos, o activo total ascendeu a 360.524,9 millóns de pesetas, un 10% superior ó valor de 1997, dos que 271.293,7 millóns corresponden ó activo fixo neto (un 9% superior ó existente o ano anterior). Os 89.231,3 millóns restantes corresponden ó circulante neto, que medrou un 13,2% en relación a 1997.

Finalmente, o **cadro 4.4.4.19.** recolle a **análise económica e financeira**. Ésta amosa unha aceleración no crecemento dos ingresos, unha diminuición tanto do peso relativo dos gastos de persoal como da carga financeira. Respecto á rendibilidade e magnitudes asociadas, o cadro reflicte un leve descenso da rendibilidade económica, manténdose practicamente estable a marxe e a rotación de activos, e a rendibilidade financeira antes de impostos crece no período a pesares do descenso da rendibilidade económica e do custo da débeda.

4.4.5.- Servicios a empresas

Os servicios ás empresas son un conxunto de servicios intermedios que sociedades especializadas propoñen a outras empresas a fin de incrementa-la súa eficacia, a súa productividade e a súa competitividade. Seguindo a metodoloxía Ardán, o subsector servicios a empresas está composto polos servicios de limpeza, desinfección e conservación; publicidade; servicios xurídicos de contabilidade, asesoramento e estudios de mercado; servicios técnicos de arquitectura e enxeñería e actividades relacionadas; intermediarios de comercio; servicios comerciais e servicios funerarios.

Unha aproximación á **poboación ocupada** neste subsector pode facerse a partires dos datos recollidos no epígrafe "outros servicios" do **cadro 4.0.3.** *(Poboación ocupada 1998-99: distribución por ramas de actividade)*. Do mesmo, despréndese un crecemento do número de ocupados no ano 1999 do 7,8%, situándose a poboación ocupada nas 94,0 miles de persoas, que representan o 19,1% do total da ocupación no sector servicios en Galicia. Comparado co total de España, a poboación ocupada en Galicia nos "outros servicios" representa o 10,36% do total do estado, fronte ó 10,43% do ano anterior.

• *Indicadores empresariais.-*

Segundo o criterio de selección de empresas de Ardán, a análise das actividades de servicios a empresas, presentada no **cadro**

CADRO 4.4.5.2.

Sector dos servicios 1997-98: principais núcleos de localización en base á xeración do VEB

(en millóns de pesetas)

Núcleos	1997	1998	98/97
A Coruña	11.543,98	14.183,44	22,9
Vigo	8.378,26	10.077,81	20,3
Lugo	3.121,75	3.665,61	17,4
Sada	2.247,79	3.114,02	38,5
Santiago	1.881,77	2.502,53	33,0
Ourense	2.136,28	2.255,12	5,6
Pontevedra	1.001,92	1.314,96	31,2
O Porriño	923,36	1.200,31	30,0

Fonte: *Ardán*

4.4.5.1., está formada por 484 empresas, que supuñan o 4,4% do total de empresas analizadas, cun emprego medio de 33 traballadores por empresa. Comparado co total de empresas galegas seleccionadas, o VEB xerado polas empresas do subsector de servicios empresariais (44.378,4 millóns de pesetas) representa o 4,1% do VEB total, en tanto que os ingresos de explotación (102.920 millóns) representan o 1,9% no período 97-98.

A Coruña e Vigo son os principais **núcleos de localización** atendendo ó valor engadido bruto a custo de factores xerado polas empresas. Nestas dúas cidades xeráronse un total de 24.261,3 millóns de pesetas en 1998, un 21,8% máis que o ano anterior, o que representa o 54,7% do total do subsector **(cadro 4.4.5.2.)**.

No concernente á **evolución da actividade**: ingresos, custos e resultados, o **cadro 4.4.5.3.** amosa un crecemento dos ingresos de explotación (15,1%) e do VEB (un 22,4% respecto ó ano anterior), así como a mellora do resultado de actividades ordinarias (un 34,0%) e do resultado neto do exercicio (un 4,7%). En termos relativos, o VEB crece do 40,5% ata o 43,1%, ó contrario do que acontece co *cash-flow*, que pasa do 7,1% ata o 6,6% en 1998.

En relación ó **investimento e ó financiamento**, **cadro 4.4.5.4.**, en termos relativos, o financiamento permanente cubre a totalidade do activo fixo neto e un 29,7% do circulante neto, acadando un fondo de rotación de 20.036,3 millóns de pesetas, un 296,8% superior ó existente o ano anterior. O 70,3% restante está financiado polos acreedores a curto prazo. No concernente ás fontes de financiamento, o 61% corresponde ó financiamento permanente, onde os fondos propios, que medran un 12% respecto ó ano anterior, supoñen o 30,4% do financiamento total. Os recursos alleos a longo prazo cerceron un 173,2%, cun peso relativo do 29,1% no total das fontes de financiamento.

En termos absolutos, o activo total ascendeu a 121.668,6 millóns de pesetas, un 47,8% superior ó valor de 1997, dos que 54.118 millóns corresponden ó activo fixo neto (un 29% superior ó existente o ano anterior). Os 67.550,6 millóns restantes corresponden ó circulante neto, que medrou un 67,3% en relación a 1997.

Finalmente, no que ó **estudio económico e financeiro** se refire, os indicadores de nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación, **cadro 4.4.5.5.**, amosan a desaceleración do crecemento dos ingresos e a diminución dos custos gastos de persoal e carga financeira dun xeito relativo. O devandito cadro reflicte o crecemento das rendibilidades econó-

CADRO 4.4.5.3.

Evolución da actividade no sector dos servicios 1997-98: ingresos, custos e resultados

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Ingresos de explotación	89.437,11	100,00	102.920,05	100,00	15,1
Consumo e outros gastos de explotación	53.194,73	59,48	58.541,61	56,88	10,1
Valor engadido bruto a custo dos factores	36.242,38	40,52	44.378,44	43,12	22,4
Gastos de persoal	29.071,55	32,51	34.894,24	33,90	20,0
Resultado económico bruto da explotación	7.170,83	8,02	9.484,19	9,22	32,3
Amortizacións	1.833,99	2,05	2.133,56	2,07	16,3
Resultado económico neto da explotación	5.336,84	5,97	7.350,64	7,14	37,7
Resultado financeiro	32,15	0,04	- 156,97	-0,15	-
Ingresos financeiros	1.664,33	1,86	1.595,80	1,55	-4,1
Gastos financeiros	1.632,19	1,82	1.752,77	1,70	7,4
Resultado de actividades ordinarias	5.368,99	6,00	7.193,67	6,99	34,0
Resultado de actividades extraordinarias	465,27	0,52	- 753,27	-0,73	-
Resultado antes de impostos	5.834,26	6,52	6.440,40	6,26	10,4
Impostos	1.365,54	1,53	1.759,64	1,71	28,9
Resultado neto do exercicio	4.468,72	5,00	4.680,76	4,55	4,7
Cash-flow	6.302,70	7,05	6.814,32	6,62	8,1

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.5.4.

Evolución do investimento e do financiamento no sector dos servicios 1997-98

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Activo total	82.321,43	100,00	121.668,61	100,00	47,80
Activo fixo (neto)	41.951,01	50,96	54.118,04	44,48	29,00
Gastos amortizables	789,88	0,96	1.029,53	0,85	30,34
Inmobilizado inmaterial	2.854,74	3,47	3.917,09	3,22	37,21
Inmobilizado material	15.385,66	18,69	24.362,40	20,02	58,34
Outro inmobilizado	21.774,05	26,45	24.621,08	20,24	13,08
Outro activo fixo	1.146,68	1,39	187,95	0,15	-83,61
Circulante neto	40.370,43	49,04	67.550,57	55,52	67,33
Existencias	3.748,99	4,55	4.552,77	3,74	21,44
Debedores	28.169,76	34,22	51.724,69	42,51	83,62
Tesourería	5.916,86	7,19	7.710,94	6,34	30,32
Outro activo circulante	2.534,82	3,08	3.562,17	2,93	40,53
Fontes de financiamento	82.321,43	100,00	121.668,61	100,00	47,80
Financiamento permanente	47.000,19	57,09	74.154,30	60,95	57,77
Fondos propios	32.977,35	40,06	36.930,40	30,35	11,99
Recursos alleos l/p	12.943,91	15,72	35.359,47	29,06	173,17
Ingresos distribuidos en varios exercicios	1.078,93	1,31	1.864,44	1,53	72,80
Acreedores a curto plazo	35.321,24	42,91	47.514,31	39,05	34,52
Fondo de rotación	5.049,19	6,13	20.036,26	16,47	296,82

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.5.5.

Sector dos servicios 1997-98: estudio económico-financeiro

Indicadores do nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación

	Crecemento dos ingresos		V.E.B.c.f. / ingresos		Gastos persoal / ingresos		Rtdo. ec. n. explotac. / ingresos		Carga financeira / ingresos		Cash-flow / ingresos	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	7,50%	11,41%	47,04%	23,65%	29,53%	15,89%	4,88%	3,34%	0,62%	0,96%	5,03%	3,24%
1997	13,32%	10,26%	48,20%	24,26%	29,75%	16,54%	4,85%	3,18%	0,81%	1,12%	5,46%	3,06%

Rendibilidade e magnitudes asociadas

	Rendibilidade económica		Marxe		Rotación de activos		Rendibilidade financeira antes de impostos		Coste neto da débeda		Coeficente de endebedamento	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	9,43%	6,80%	4,96%	3,55%	1,87	1,89	24,04%	16,90%	1,88%	2,74%	1,71	2,46
1997	9,34%	6,62%	4,95%	3,46%	1,84	1,84	24,02%	14,92%	2,51%	3,09%	1,67	2,54

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.6.1.

Oficinas das entidades de depósito 1998-99

	Oficinas			1999		
	1998	1999	99/98 (%)	Bancos	Caixas %/Total	Cooperativas
A Coruña	907	920	1,4	62,4	37,5	0,1
Lugo	384	386	0,5	57,8	33,9	8,3
Ourense	433	432	-0,2	50,5	49,3	0,2
Pontevedra	771	777	0,8	55,1	44,9	–
Total	**2.495**	**2.515**	0,8	**57,4**	**41,3**	**1,4**
Total España	38.639	38.987	0,9	43,4	47,0	9,6

Fonte: *Banco de España*

mica e financeira antes de impostos. A primeira aumenta por mor do comportamento da marxe e da rotación de activos, e a segunda debido á mellora da rendibilidade económica e a redución do custo da débeda.

4.4.6.- Servicios financeiros

Á hora de analiza-lo sector financeiro galego, partirase da información facilitada polo Banco de España, a Asociación Española de Banca, as Caixas de Aforros e a Bolsa de Madrid.

Na primeira parte do estudio deste subsector comentarase a situación do sistema financeiro galego, analizando tanto a situación das entidades crediticias como a das outras institucións financeiras, onde se inclúe o estudio de instrumentos financeiros como as sociedades de capital risco ou as sociedades de garantía recíproca. Nunha segunda parte farase referencia ós mercados financeiros, nos que salienta que en 1999 a capitalización das empresas galegas que cotizan en Bolsa (sen ter en conta a Zeltia) ascendeu a 1.231 miles de millóns de pesetas, un 13,1% superior á rexistrada o ano anterior

Como feitos salientables do ano 1999 pódense sinalar, por unha banda, que se deron os primeiros pasos do proceso de fusión das caixas de aforro do sur de Galicia coa integración de Caixa Vigo e Ourense. Por outra banda, o 18 de marzo de 1999 constituíuse **Xesgalicia**, Sociedade Xestora de Entidades de Capital Risco, S.A., que ten como obxecto social exclusivo a administración, representación e xestión de fondos de capital risco e de activos de sociedades de capital risco.

Finalmente, os fondos **Adiante 2000** e o fondo de capital risco **Emprende** comenzaron a súa actividade o 1 de xullo.

• *Entidades crediticias.-*

O **número de oficinas** de entidades de crédito implantadas en Galicia en 1999, **cadro 4.4.6.1.**, ascendeu a 2.515, vinte máis que no ano anterior. Comparado coa situación a nivel estatal, a importancia relativa da comunidade galega respecto ó total estatal no referente ó número de oficinas mantívose no 6,5% no ano 1999. A provincia de A Coruña é a que máis oficinas acolle, con 920 (13 máis que en 1998), seguida de Pontevedra, con 777 (6 máis). No caso oposto, Ourense presenta unha oficina menos que no ano anterior.

Do total das 2.515 oficinas implantadas en Galicia no ano 1999, o 57,4% corresponde ós bancos, e o 41,3% ás caixas de aforros, en tanto que ás cooperativas de crédito, que só teñen presencia significativa en Lugo, correspóndelles un 1,4%. Comparado co total de España, a importancia relativa das oficinas bancarias no total de oficinas de entidades crediticias en Galicia é moi superior á que presentan en España, en

CADRO 4.4.6.2.

Balances resumidos da banca galega 1998-99

	1998	1999	99/98
	(en millóns de pesetas)		*(%)*
Activos			
Caixas e depósitos en bancos centrais	31.551	33.516	6,2
Entidades de crédito	350.538	380.572	8,6
Carteira de valores (1)	317.012	283.318	-10,6
Investimentos crediticios (neto) (2)	1.027.873	1.172.301	14,1
Outros activos	78.601	87.645	11,5
Pasivos			
Entidades de crédito	323.827	373.934	15,5
Recursos propios (3)	120.559	125.142	3,8
Recursos alleos (4)	1.281.362	1.379.328	7,6
Outros pasivos	79.827	78.948	-1,1
Total balance	**1.805.575**	**1.957.352**	8,4

(1) Inclúe Débedas Estado, obrigas e outros valores de renda fixa, accións e outros títulos de renda variable, participacións e participacións en empresas do grupo
(2) Créditos sobre clientes
(3) Capital subscrito+Primas de emisión+Reservas+Reservas revalorización+Resultados de exercicios anteriores
(4) Débitos a clientes+Débitos representados por valores negociables+Pasivos subordinados

Fonte: *Asociación Española de Banca*

CADRO 4.4.6.3.

Resultados das caixas de aforros galegas 1998-99

(en millóns de pesetas)

1998	Activo total	Recursos alleos (1)	Créditos	Beneficios antes de impostos	Beneficio neto
Caixa Galicia	2.038.093	1.395.920	1.035.486	27.165	17.660
Caixa Ourense	281.369	217.680	117.676	3.726	2.864
Caixa Vigo	634.332	476.870	390.631	-	9.010
Caixa Pontevedra	219.164	200.910	128.477	2.351	1.810
Total	3.172.958	2.291.380	1.672.270	33.242	31.344

1999	Activo total	Recursos alleos (1)	Créditos	Beneficios antes de impostos	Beneficio neto
Caixa Galicia		163.476		29.279	19.587
Caixa Vigo e Ourense	997.101	775.856			
Caixa Pontevedra	241.616	211.740	138.118	3.224	2.249
Total	1.238.717	1.151.072	138.118	32.503	21.836

(1) débitos a clientes + débitos representados por valores negociables+pasivos subordinados
Fonte: elaboración propia CES-Galicia a partir de datos facilitados polas Caixas

tanto que no caso das caixas de aforros e das cooperativas dase a situación contraria.

Á análise da actividade das entidades de depósito en Galicia baséase no estudio do balance dos bancos e das caixas de aforros, recollidos nos **cadros 4.4.6.2**. e **4.4.6.3.**. Por unha banda, o balance da banca galega aumentou un 8,4% respecto a 1998 para situarse nos 1.957.352 millóns de pesetas. Pola outra, segundo os datos recollidos no **cadro 4.4.6.3.**, as caixas de aforros galegas presentaron unha evolución positiva no que ós seus resultados se refire, aumentando o activo total, os beneficios antes de impostos ou o beneficio neto das mesmas.

CADRO 4.4.6.4.

Oficinas, persoal e caixeiros automáticos das caixas de aforros 1998-99

	1998		
	oficinas	**persoal**	**caixeiros aut.**
Caixa Vigo	211	1.175	172
Caixa Galicia	580	2.927	--
Caixa Ourense	130	596	68
Caixa Pontevedra	120	588	95
Total	**1.041**	**5.286**	**--**
	1999		
	oficinas	**persoal**	**caixeiros aut.**
Caixa Vigo e Ourense	342	1.782	253
Caixa Galicia	591	2.987	655
Caixa Pontevedra	120	614	98
Total	**1.053**	**5.383**	1.006

Fonte: elabroración propia CES-Galicia a partir de datos facilitados polas Caixas

A evolución do número de oficinas, cadro de persoal e caixeiros automáticos está reflectido no **cadro 4.4.6.4.**. No ano 1999 prodúcese un crecemento do número de oficinas e do persoal nas diferentes caixas galegas, que ascenden a 1.053 (12 máis que no ano anterior) e 5.383 (97 máis), respectivamente.

En canto á evolución dos créditos totais dentro das entidades de depósito, prodúcese en 1999 un aumento dun 14,1% respecto ó ano anterior na demanda de crédito fronte a un crecemento do 13,6% para a economía española. Os **cadros 4.4.6.5.** e **4.4.6.6.** amosan o devandito crecemento, reflectindo que a demanda de crédito nos bancos medra un 16,1% respecto ó ano 1998, e nas caixas de aforro, un 11,4%.

O peso da demanda galega no conxunto da economía española permaneceu constante, pasando a demanda de crédito en Galicia do 4,00% do total de créditos demandados en España no ano 1998, ó 4,02% de 1999.

As provincias de A Coruña e Pontevedra dispuxeron do 81,9% do total dos créditos concedidos, sendo Lugo a que presenta o maior crecemento do crédito a administracións e outros sectores residentes (15%), seguida de Pontevedra co 14,9%.

Sobre a importancia relativa do crédito nas entidades financeiras galegas en 1999, o **cadro 4.4.6.6.** reflicte que o peso relativo do crédito dos bancos e das caixas de aforros en Galicia é superior ó de España, en tanto que a importancia relativa das cooperativas é inferior. A Coruña presenta un peso relativo do crédito superior á media galega no caso dos bancos e inferior no das caixas de aforros. Neste último caso, a importancia relativa nas outras tres provincias é superior á media galega.

O volume total de depósitos na comunidade galega medrou en 1999, sendo ese aumento superior á media estatal, tal e como reflicten os **cadros 4.4.6.7.** e **4.4.6.8.**. Deste xeito, a porcentaxe de participación dos depósitos galegos no total de España viuse incrementada, ó igual que acontecera cos créditos.

Os depósitos galegos significaron en 1999 o 5,2% do volume total español, (5,1% en 1998). No último ano prodúcese un incremento da importancia relativa dos depósitos das caixas de aforros e dos depósitos bancarios.

CADRO 4.4.6.5.

Crédito a Administracións Públicas e outros sectores residentes 1998-99 (1)

(en miles de millóns de pesetas)

	1998			1999		
	Bancos	Caixas de aforros	Cooperativas	Bancos	Caixas de aforros	Cooperativas
A Coruña	754	531	--	870,4	588,5	0,5
Lugo	137	129	9	158,6	146,1	11,3
Ourense	126	107		143,3	118,5	0,5
Pontevedra	538	467	--	633,4	521,1	-
Total	**1.555**	**1.234**	**9**	**1.805,6**	**1.374,2**	**12,3**
Total España	**37.905**	**28.777**	**3.165**	**42.357,4**	**33.227,5**	**3.745,2**
G/E *(%)*	**4,10**	**4,29**	**0,28**	**4,26**	**4,14**	**0,33**

(1) datos a 31 de decembro de cada ano
Fonte: *Banco de España*

CADRO 4.4.6.6.

Crédito a Administracións Públicas e outros sectores residentes 1999 (1) : valor relativo

	Importe		1999		
	1999	99/98	Bancos	Caixas	Cooperativas
	(en miles de millóns de pesetas)	*(%)*		*%/Total*	
A Coruña	1.459	13,6	59,6	40,3	0,0
Lugo	316	15,0	50,2	46,2	3,6
Ourense	262	12,6	54,6	45,1	0,2
Pontevedra	1.155	14,9	54,9	45,1	0,0
Total	**3.192**	**14,1**	**56,6**	**43,1**	**0,4**
Total España	79.330	13,6	53,4	41,9	4,7

(1) datos a 31 de decembro
Fonte: *Banco de España*

A Coruña e Pontevedra concentraron o 70,4% do total dos depósitos existentes en Galicia en 1999, segundo se aprecia no **cadro 4.4.6.8.**. Ourense foi a provincia onde menos creceron, cun 6,4% respecto ó ano anterior, en tanto que en Lugo o crecemento foi do 19%.

Ó igual que no caso dos créditos, o **cadro 4.4.6.8.** amosa que a importancia relativa dos depósitos nos bancos e nas caixas de aforros de Galicia é superior á correspondente a España, pero o peso relativo das cooperativas é claramente inferior.

• ***Outros intermediarios financeiros.-***
O 18 de marzo de 1999 constituíuse **Xesgalicia**, Sociedade Xestora de Entidades de Capital Risco, S.A., que ten como obxecto social exclusivo a administración, representación e xestión de fondos de capital risco e de activos de sociedades de capital risco. Como actividade complementaria pode realizar tarefas de asesoramento ás empresas coas que manteña vinculación como consecuencia do exercicio da súa actividade.

A sociedade comenzou a súa actividade o 1 de xullo cun capital de 199.999 miles de pesetas representado por 120.202 accións, e, a 31 de decembro, a sociedade tiña asignada a administración, representación e xestión de Sodiga Galicia e os fondos Emprende e Adiante 2000.

O investimento total aprobado polo Consello de **Sodiga** no exercicio 1999 ascendeu a 1.448,7 millóns de pesetas, dos que os 1.050,3 millóns correspondentes ós investimentos financeiros aprobados no exercicio están repar-

CADRO 4.4.6.7.

Depósitos de Administracións Públicas e outros sectores residentes nas entidades de depósito 1998-99 (1)

(en miles de millóns de pesetas)

	1998			1999		
	Bancos	Caixas de aforros	Cooperativas	Bancos	Caixas de aforros	Cooperativas
A Coruña	745	780	-	820,0	845,4	0,3
Lugo	260	227	20	270,4	309,5	22,3
Ourense	254	263	0	267,4	282,2	0,5
Pontevedra	444	554	-	487,8	582,4	-
Total	**1.703**	**1.824**	**20**	**1.845,6**	**2.019,4**	**23,1**
Total España	30.806	35.193	4.124	32.404,2	38.208,4	4.635,3
G/E *(%)*	**5,53**	**5,18**	**0,49**	**5,70**	**5,29**	**0,50**

(1) datos a 31 de decembro de cada ano
Fonte: *Banco de España*

CADRO 4.4.6.8.

Depósitos de Administracións Públicas e outros sectores residentes nas entidades de depósito 1999 (1) ***: valor relativo***

	Importe		1999		
	1999	99/98	Bancos	Caixas	Cooperativas
	(en miles de millóns de pesetas)	*(%)*		*%/Total*	
A Coruña	1.666	9,2	49,2	50,8	0,0
Lugo	602	19,0	44,9	51,4	3,7
Ourense	550	6,4	48,6	51,3	0,1
Pontevedra	1.070	7,2	45,6	54,4	-
Total	**3.888**	**9,6**	**47,5**	**51,9**	**0,6**
Total España	75.248	7,3	43,1	50,8	6,2

(1) datos a 31 de decembro
Fonte: *Banco de España*

tidos entre oito empresas, e os 398,4 millóns dos investimentos aprobados con cargo ó acordo Galicia/Norte de Portugal repártense entre cinco empresas **(cadro 4.4.6.10.)**.

Ó longo de 1999 ampliouse o capital social de Sodiga a 6.000 millóns aproximadamente, ampliación á que acudiron tódolos accionistas en proporción ás súas participacións, agás as dúas sociedades de desenvolvemento rexional francesas que posuían un 1% cada unha. Esto fai que a ampliación quedara pechada en 5.982.876.000 pesetas, das que foran desenvolsadas un 40% ó longo de 1999.

O **cadro 4.6.12.** recolle a composición do accionariado da sociedade ó 31 de decembro, onde a Comunidade Autónoma de Galicia, a través do Igape e da Xunta ten o 67,13% (3.996,2 millóns de pesetas) da participación total.

Respecto ó fondo de capital risco **Emprende**, este comenzou a súa actividade o 1 de xullo cunha aportación inicial de 999.999,8 miles de pesetas (6.010.120 euros), dividida en participacións nominativas de 6.010,12 euros cada unha, tendo por obxecto social a promoción mediante a toma de participación temporal no capital de empresas non financeiras onde os seus valores non coticen no primeiro mercado de valores. O fondo tamén pode facilitar préstamos participativos e outras formas de financiamento, neste último caso unicamente a sociedades participadas. As empresas nas que se inviste o fondo serán as promovidas por novos emprendedores, as de nova creación e aquelas que cometan actividades novedosas.

CADRO 4.4.6.9.

Balance de situación de XesGalicia S.A. a 31-12-1999

(en miles de pesetas)

Activo		Pasivo	
Inmovilizado	12.796	**Fondos propios**	204.242
Inmovilizacións inmateriales	484	Capital suscrito	199.999
Inmovilizacións materiales	12.312	Beneficio do período	4.243
Activo circulante	205.102	**Acreedores a corto plazo**	13.656
Debedores	47.481		
Tesorería	157.431		
Axustes por periodificación	190		
	217.898		217.898

Fonte: *XesGalicia S.A.*

CADRO 4.4.6.10.

Investimentos financeiros aprobados de SODIGA 1999

	millóns de pesetas
GSB Galfor, S.A.	150,00
Bioetanol Galicia , S.A.	287,00
Cooper-Zeltia Veterinaria S.L.	200,00
Vidriera del Atlántico, S.A.	240,00
Allarluz, S.A. (ampliación)	3,00
Balneario de Mondariz S.L. (ampliación)	40,25
Russula, S.A.	30,00
Vicente Romero S.A.	100,05
Investimentos aprobados en base ó Acordo Galicia/Norte de Portugal	
Comunitel Portugal S.A.	124,49
Fibroplac	82,99
Imperio Neumáticos	82,99
Flexipol Espumas Sintéticas	82,99
Centrolojas	24,91

Fonte: *XesGalicia S.A.*

No concernente á composición do patrimonio do fondo e as porcentaxes de participación no mesmo, o Igape posúe o 66,7% e o resto repártese entre as caixas de aforros galegas. O **cadro 6.4.15.** reflicte as participacións aprobadas ó longo de 1999. As 6 empresas nas que participa representan un total de 469,7 millóns de pesetas.

Finalmente, o fondo **Adiante 2000**, constituído o 4 de maio de 1999, comezou a súa actividade o 1 de xullo cunha aportación inicial de 6.010.120 euros, dividida en participacións nominativas de 6.010,12 euros cada unha, totalmente suscritas e desembolsadas polo Igape.

O obxecto social é a promoción mediante a toma de participación temporal no capital de empresas non financeiras onde os seus valores non coticen no primeiro mercado de valores. Cunha potencialidade de crecemento importante, as empresas obxecto de participación serán aquelas que se atopan en sectores maduros con necesidade de renovación e que teñan especial interese para Galicia, sendo recuperables as súas dificultades económicas con medidas proporcionais á súa situación. O valor total das participacións aprobadas ascendeu a 755 millóns de pesetas, sendo 5 as empresas nas que intervén o fondo **(cadro 6.4.17.)**.

Polo que atinxe ás **sociedades de garantía recíproca**, este tipo de sociedades de intermediación financeira recibiron en 1999 unha

CADRO 4.4.6.11.

Balance de situación de SODIGA. 1998-99

(en miles de pesetas)

Activo	1998	1999
Inmovilizado		
Inmovilizacións inmateriales	1.078	-
Inmovilizacións materiales	197.783	126.458
Inmovilizacións financeiras	4.394.977	4.382.938
Debedores a longo prazo	28.623	52.323
Total inmovilizado	4.622.461	4.561.719
Activo circulante		
Accionistas por desemb. Esixido	-	1.385.455
Debedores	371.383	852.913
Investimentos financeiros temp.	164.097	163.080
Tesorería	490.581	1.069.632
Axustes por periodificación	10.432	5.825
Total activo circulante	1.036.493	3.476.905
Total activo	5.658.954	8.038.624

Pasivo	1998	1999
Fondos propios		
Capital suscrito	3.643.784	5.952.876
Reservas	583.525	556.640
Beneficio (pérda) do exercicio	16.431	(163.066)
Total	4.243.740	6.346.450
Ingresos a distribuir en varios exercicios	1.337.371	1.598.511
Acreedores a longo prazo		
Fianzas e depósitos recibidos	7.600	11.200
Acreedores a curto prazo		
Acreedores comerciais	3.048	33.311
Outras débedas non comerciais	67.195	49.152
Total acreedores a curto prazo	70.243	82.463
Total pasivo	5.658.954	8.038.624

Fonte: *XesGalicia S.A.*

CADRO 4.4.6.12.

Composición do accionariado de SODIGA a 31-12-1999

	% de participación	miles de pesetas
Comunidade Autónoma		
Igape	46,55	2.771.305
Xunta de Galicia	20,58	1.224.847
Caixa de Aforros de Vigo e Ourense	12,13	722.264
Caixa Galicia	9,43	561.545
Banco Pastor	4,33	257.986
BBVA	3,79	224.862
Caixa Pontevedra	1,97	117.191
Societé de Developpment Regional de Bretagne	0,61	36.438
Societé de Developpment Regional de L'Ouest	0,61	36.438

Fonte: *XesGalicia S.A.*

CADRO 4.4.6.13.

Balance de situación do fondo de capital risco Emprende a 31-12-1999

(en miles de pesetas)

Activo		Pasivo	
Inmovilizado		**Fondos propios**	
Inmovilizacións financeiras	245.378	Partícipes	999.999
		Beneficios do período	98
Total inmovilizado	245.378	**Total fondos propios**	1.000.097
Activo circulante		**Acreedores a curto prazo**	5.000
Debedores	3.351		
Tesorería	756.368		
Total activo circulante	759.719		
Total activo	1.005.097	**Total pasivo**	1.005.097

Fonte: *XesGalicia S.A.*

CADRO 4.4.6.14.

Composición do patrimonio do fondo de capital risco Emprende a 31-12-1999

	%
IGAPE	66,7
Caixa Galicia	20,4
Caixa Vigo e Ourense	10,7
Caixa Pontevedra	2,2

Fonte: *XesGalicia S.A.*

CADRO 4.4.6.15.

Participacións aprobadas do fondo de capital risco Emprende. Exercicio 1999

	millóns de pesetas
Astine S.A.	145,38
Bren Entertainment S.A.	100,00
Dynamic Soft S.A.	31,82
Balneario de Guitiriz S.A.	150,00
Lentigal España S.A.	27,00
Norcontrol Solex Robotics S.A.	15,50

Fonte: *XesGalicia S.A.*

CADRO 4.4.6.16.

Balance de situación do fondo de capital risco Adiante 2000 a 31-12-1999

(en miles de pesetas)

Activo		Pasivo	
Inmovilizado		**Fondos propios**	
Inmovilizacións financeiras	75.000	Partícipes	999.999
		Beneficios do período	16
Total inmovilizado	75.000	**Total fondos propios**	1.000.015
Activo circulante		**Acreedores a curto prazo**	5.000
Debedores	2.649		
Tesorería	927.366		
Total activo circulante	930.015		
Total activo	1.005.015	**Total pasivo**	1.005.015

Fonte: *XesGalicia S.A.*

CADRO 4.4.6.17.

Participacións aprobadas do fondo de capital risco Adiante 2000 en 1999

	millóns de pesetas
Envases metálicos de Vigo S.A.	30
IPVE S.A.	75
Bernardo Alfageme S.A.	250
Escurís S.A.	250
La Región S.A.	150

Fonte: *XesGalicia S.A.*

CADRO 4.4.6.18.

Resultados das sociedades de garantía recíproca 1998-99 e acumulados ata 1999

	SOGARPO		AFIGAL		Total	
	número	coantía (1)	número	coantía	número	coantía
1998						
Avais solicitados	418	4.391.801	505	5.769.469	923	10.161.270
Avais concedidos	375	3.846.217	490	5.453.886	865	9.300.103
Avais formalizados	1.225	3.767.787	3.257	6.115.859	4.482	9.883.646
1999						
Avais solicitados		4.690.842	425	5.026.539	–	9.717.381
Avais concedidos		3.985.432	388	4.394.527	–	8.379.959
Avais formalizados		4.220.022	2.810	4.941.038	–	9.161.060
Acumulados ata 1999						
Avais solicitados		34.261.055	3.266	36.374.696	–	70.635.751
Avais concedidos		24.952.674	2.797	30.947.187	–	55.899.861
Avais formalizados		21.936.383	11.930	28.008.023	–	49.944.406

(1) as coantías dos avais están en miles de pesetas

Fonte: elaboración propia *CES-Galicia* a partir de datos facilitados polas SGR

CADRO 4.4.6.19.

Risco vivo das sociedades de garantía recíproca 1998-99: distribución segundo sectores

1998

	SOGARPO		AFIGAL		Total		Total SGR españolas	
	avais vixentes	coantía (1)	avais vixentes	coantía	avais vixentes	coantía	avais vixentes	coantía
sector primario	36	288.346	51	418.422	87	706.768	817	5.801.189
sector industrial	183	1.971.829	246	1.788.288	429	3.760.117	8.111	87.840.323
construcción	549	1.146.738	1.666	2.187.174	2.215	3.333.912	15.071	36.093.893
sector servicios	455	2.279.375	646	3.594.483	1.101	5.873.858	13.036	70.310.153
comercio	305	1.537.064	418	2.567.648	723	4.104.712	5.669	38.598.965
Total	**1.528**	**7.223.352**	**3.027**	**10.556.015**	**4.555**	**17.779.367**	42.704	238.644.523

1999

	SOGARPO		AFIGAL		Total		Total SGR españolas	
	avais vixentes	coantía (1)	avais vixentes	coantía	avais vixentes	coantía	avais vixentes	coantía
sector primario		250.684	68	598.824		849.508		
sector industrial		2.551.507	255	1.825.212		4.376.719		
construcción		1.528.522	1.914	2.370.019		3.898.541		
sector servicios		2.690.288	710	3.910.881		6.601.169		
comercio		2.143.729	527	2.795.014		4.938.743		
Total		**9.164.730**	**3.474**	**11.499.950**	**-**	**20.664.680**		

(1) as coantías dos avais están en miles de pesetas

Fonte: *CESGAR*

CADRO 4.4.6.20.

Empresas galegas en bolsa 1998-99

	1998		1999	
	Prezo da acción (1)	Capitalización	Prezo da acción (1)	Capitalización
	(en pesetas)	*(en millóns de pesetas)*	*(en pesetas)*	*(en millóns de pesetas)*
Adolfo Domínguez	2.859	24.425	1.631	13.926
Banco de Galicia	2.749	83.680	2.662	81.007
Banco Pastor	8.900	161.736	6.739	122.458
Coto Cortés	2.699	9.652	1.647	5.889
Pescanova	2.060	16.555	1.644	13.151
Tafisa	1.995	45.507	2.080	64.310
Transportes Azkar	--	--	1.606	52.022
Unión Fenosa	2.454	747.985	2.885	879.040
Zeltia (2)	5.600	--	2.912	--
Total		1.089.540		1.231.803

(1) derradeiro prezo do período

(2) datos facilitados pola propia empresa

Fonte: *Bolsa de Madrid*

petición de avais por un importe de 9.717,4 millóns de pesetas, tal e como reflicte o **cadro 4.4.6.18.** Desas peticións, concedéronse avais por unha cuantía de 8.380 millóns, o que significou un 86,2% da cuantía solicitada. En conxunto, ata 1999 a contía total solicitada ascendeu a 70.635,6 millóns de pesetas, dos que se concederon 55.899,9 millóns.

Os datos recollidos no **cadro 4.4.6.19.** reflicten que o sector servicios presenta o maior risco vivo nas sociedades de garantía recíproca, con 6.601,2 millóns de pesetas (o 31,9% do total galego), seguido do comercio, con 4.938,8 millóns (o 23,9%), mentres que o menor risco vivo corresponde ó sector primario (849,5 millóns de pesetas).

CADRO 4.4.7.1.

Educación 1997-98: principais núcleos de localización en base á xeración do VEB

(en millóns de pesetas)

Núcleos	1997	1998	98/97
Vigo	1.329,70	1.275,29	-4,09
A Coruña	561,43	640,51	14,09
Santiago	480,42	517,42	7,70
Ourense	343,00	366,06	6,72
Lugo	263,24	268,61	2,04
Ferrol	227,90	233,20	2,33
Poio	160,84	181,05	12,57
Ribeira	165,28	179,35	8,51

Fonte: *Ardán*

• *Mercados financeiros.-*

Os mercados financeiros poden ser definidos como aqueles lugares, físicos ou non, onde se realizan as transaccións de instrumentos financeiros. O **cadro 4.4.6.20.** reflicte as 9 empresas galegas que en 1999 cotizaban en Bolsa, trala saída ó parqué de Transportes Azkar.

Como se pode apreciar, o valor de capitalización das empresas galegas que cotizan en Bolsa (sen contar con Zeltia) ascendeu a 1.231,8 miles de millóns de pesetas, un 13,1% superior ó experimentado o ano anterior. As empresas Unión Fenosa e o Banco Pastor seguen sendo as empresas con maior capitalización e representan o 81,3% do valor total en 1999, cando en 1998 esa porcentaxe era do 83,5%.

4.4.7.- Servicios da educación e da sanidade

Este último apartado recolle a análise da educación e a sanidade desde o punto de vista de sectores productivos, estudiando os indicadores empresariais facilitados por Ardán.

• *Educación.-*

No que ó subsector da educación se refire, o **cadro 4.0.3.** *(Poboación ocupada 1998-99: distribución por ramas de actividade)* reflicte a evolución do emprego no subsector da educación (pública e privada) en Galicia. Como se pode apreciar, o número de ocupados neste subsector foi de 47,7 miles de persoas en 1999, fronte ós 50,2 miles de empregados no ano anterior. Comparado coa situación no total español, o peso relativo dos empregados no sistema educativo galego no total estatal descende en 1999 respecto a 1998, pasando de representar un 6,4% a un 5,9%.

En termos relativos, en 1999 descende a importancia da poboación ocupada galega na educación (pública e privada), que pasa dun 5,5% en 1998 ó 5,1% de 1999. En España tamén se produce este descenso, pasando as porcentaxes do 6% de 1998 ó 5,8% de 1999.

• *Indicadores empresariais.-*

Seguindo a metodoloxía de Ardán, o conxunto de actividades da educación, **cadro 4.4.3.5.** (*Evolución da actividade no sector das comunicacións 1997-98: ingresos, custos e resultados*), estaba formada por un total de 67 empresas que xeran un VEB total de 4.686,2 millóns de pesetas e uns ingresos de explotación de 7.062,1 millóns. O seu emprego medio ascendeu en 1998 a 23 traballadores por empresa.

O principal **núcleo de localización** atendendo ó valor engadido bruto a custo de factores xerado polas empresas é Vigo, que acada o

CADRO 4.4.7.2.

Evolución da actividade na educación 1997-98: ingresos, custos e resultados

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Ingresos de explotación	6.852,21	100,00	7.062,14	100,00	3,06
Consumo e outros gastos de explotación	2.308,81	33,69	2.375,94	33,64	2,91
Valor engadido bruto a custo dos factores	4.543,40	66,31	4.686,20	66,36	3,14
Gastos de persoal	4.020,09	58,67	4.280,86	60,62	6,49
Resultado económico bruto da explotación	523,31	7,64	405,35	5,74	-22,54
Amortizacións	264,08	3,85	284,70	4,03	7,81
Resultado económico neto da explotación	259,22	3,78	120,64	1,71	-53,46
Resultado financeiro	- 139,85	-2,04	- 123,96	-1,76	-11,36
Ingresos financeiros	19,03	0,28	12,96	0,18	-31,92
Gastos financeiros	158,88	2,32	136,92	1,94	-13,82
Resultado de actividades ordinarias	119,38	1,74	- 3,32	-0,05	-102,78
Resultado de actividades extraordinarias	111,79	1,63	133,77	1,89	19,66
Resultado antes de impostos	231,16	3,37	130,45	1,85	-43,57
Impostos	66,07	0,96	38,03	0,54	-42,44
Resultado neto do exercicio	165,10	2,41	92,42	1,31	-44,02
Cash-flow	429,18	6,26	377,12	5,34	-12,13

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.7.3.

Evolución do investimento e do financiamento na educación 1997-98

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Activo total	4.799,41	100,00	5.191,70	100,00	8,17
Activo fixo (neto)	3.571,87	74,42	3.858,28	74,32	8,02
Gastos amortizables	37,71	0,79	36,40	0,70	-3,47
Inmobilizado inmaterial	128,87	2,69	146,74	2,83	13,87
Inmobilizado material	3.273,55	68,21	3.504,43	67,50	7,05
Outro inmobilizado	115,50	2,41	154,96	2,98	34,17
Outro activo fixo	16,24	0,34	15,74	0,30	-3,08
Circulante neto	1.227,54	25,58	1.333,43	25,68	8,63
Existencias	25,63	0,53	45,26	0,87	76,61
Debedores	705,52	14,70	811,67	15,63	15,05
Tesourería	373,32	7,78	347,65	6,70	-6,88
Outro activo circulante	123,08	2,56	128,85	2,48	4,69
Fontes de financiamento	4.799,41	100,00	5.191,70	100,00	8,17
Financiamento permanente	2.947,07	61,40	3.203,28	61,70	8,69
Fondos propios	1.661,46	34,62	1.764,77	33,99	6,22
Recursos alleos l/p	1.213,65	25,29	1.246,59	24,01	2,71
Ingresos distribuidos en varios exercicios	71,96	1,50	191,92	3,70	166,71
Acreedores a curto plazo	1.852,34	38,60	1.988,42	38,30	7,35
Fondo de rotación	- 624,80	-13,02	- 654,99	-12,62	-4,83

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.7.4.

Educación 1997-98: estudio económico-financeiro

Indicadores do nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación

	Crecemento dos ingresos		V.E.B.c.f. / ingresos		Gastos persoal / ingresos		Rtdo. ec. n. explotac. / ingresos		Carga financeira / ingresos		Cash-flow / ingresos	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1997	7,50%	10,26%	67,79%	24,26%	57,30%	16,54%	3,56%	3,18%	0,91%	1,12%	5,15%	3,06%
1998	4,51%	11,41%	70,14%	23,65%	60,26%	15,89%	3,63%	3,34%	0,71%	0,96%	5,44%	3,24%

Rendibilidade e magnitudes asociadas

	Rendibilidade económica		Marxe		Rotación de activos		Rendibilidade financeira antes de impostos		Coste neto da débeda		Coeficente de endebedamento	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1997	6,47%	6,62%	3,52%	3,46%	1,69	1,84	10,76%	14,92%	3,60%	3,09%	1,60	2,54
1998	5,78%	6,80%	3,91%	3,55%	1,75	1,89	9,10%	16,90%	2,68%	2,74%	1,79	2,46

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.7.5.

Evolución do investimento e do financiamento no sector dos servicios relacionados coa saúde 1997-98

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	(%)	(en millóns de pesetas)	(%)	
Activo total	22.588,25	100,00	26.505,56	100,00	17,3
Activo fixo (neto)	14.439,30	63,92	16.042,57	60,53	11,1
Gastos amortizables	398,30	1,76	222,56	0,84	-44,1
Inmobilizado inmaterial	2.936,33	13,00	3.728,90	14,07	27,0
Inmobilizado material	10.543,28	46,68	11.736,09	44,28	11,3
Outro inmobilizado	557,39	2,47	351,03	1,32	-37,0
Outro activo fixo	4,00	0,02	4,00	0,02	-
Circulante neto	8.148,95	36,08	10.462,99	39,47	28,4
Existencias	520,07	2,30	585,65	2,21	12,6
Debedores	5.584,38	24,72	6.750,39	25,47	20,9
Tesourería	1.782,37	7,89	2.304,02	8,69	29,3
Outro activo circulante	262,13	1,16	822,94	3,10	213,9
Fontes de financiamento	22.588,25	100,00	26.505,56	100,00	17,3
Financiamento permanente	15.005,35	66,43	17.970,43	67,80	19,8
Fondos propios	9.093,29	40,26	9.832,95	37,10	8,1
Recursos alleos l/p	5.461,59	24,18	6.055,15	22,84	10,9
Ingresos distribuidos en varios exercicios	450,47	1,99	2.082,33	7,86	362,3
Acreedores a curto plazo	7.582,90	33,57	8.535,14	32,20	12,6
Fondo de rotación	566,06	2,51	1.927,86	7,27	240,6

Fonte: *Ardán*

27,2% do VEB xerado no subsector (1.275,3 millóns de pesetas). Séguenlle A Coruña e Santiago, co 13,7% (640,5 millóns) e 11,0% (517,4 millóns), respectivamente. Nestas cidades xerouse un total de 2.433,2 millóns de pesetas en 1998, un 2,6% máis que o ano anterior, o que representa o 51,9% do total do subsector (**cadro 4.4.7.1.**).

No concernente á **evolución da actividade**: ingresos, custos e resultados, o **cadro 4.4.7.2.** amosa un descenso importante do resultado de actividades ordinaras (un 102,8% menos que en 1997) así como un descenso dos seu beneficios do 44% respecto ó ano anterior. Pola contra, os ingresos de explotación e o VEB experimentan un lixeiro aumento (en torno ó 3%). O peso relativo do VEB representa o 66,4% en 1998 fronte ó 66,3% do ano anterior.

En relación ó investimento e ó financiamento, **cadro 4.4.7.3.**, en termos relativos, o financiamento permanente non cubre a totalidade do activo fixo neto (cubre o 83% do activo fixo), acadando un fondo de rotación un valor negativo de 655 millóns de pesetas, un 4,8% superior ó existente o ano anterior. Os acreedores a curto prazo financia polo tanto un 17% do activo fixo neto e o total do circulante. No concernente ás fontes de financiamento, o 61,7% corresponde ó financiamento permanente, onde os fondos propios, que medran un 6,2% respecto ó ano anterior, supoñen o 34% do financiamento total. Os recursos alleos a longo prazo creceron un 2,7%, cun peso relativo do 24% no total das fontes de financiamento.

En termos absolutos, o activo total ascendeu a 5.191,7 millóns de pesetas, un 8,2%

superior ó valor de 1997, dos que 3.858,3 millóns corresponden ó activo fixo neto (un 8% superior ó existente o ano anterior). Os 1.333,4 millóns restantes corresponden ó circulante neto, que medrou un 8,6% en relación a 1997.

Finalmente, no que ó estudio económico e financeiro se refire, os indicadores de nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación, **cadro 4.4.7.4.**, amosan unha caída do crecemento dos ingresos e da carga financeira, e o aumento do peso relativo dos gastos de persoal. O devandito cadro reflicte a reducción das rendibilidades económica e financeira antes de impostos.

• *Sanidade.-*

O devandito **cadro 4.0.3.** *(Poboación ocupada 1998-99: distribución por ramas de actividade)* amosa que a poboación ocupada no sector sanitario (público e privado) aumenta en 1999 para situarse nos 42,9 miles de persoas (un 4,6% da poboación ocupada galega), fronte ós 40,9 miles de persoas do ano anterior (un 4,5%). En relación á poboación ocupada a nivel estatal neste subsector, a poboación ocupada galega representa o 4,6% en 1999, fronte ó 5,7% do ano anterior.

• *Indicadores empresariais.-*

Segundo o criterio de selección empregado por Ardán, a análise da actividade dos servicios privados relacionados coa saúde –hospitais e residencias e outros servicios–, presentada no **cadro 4.4.7.6.**, céntrase nun total de 82 empresas, que supuñan o 0,7% do total de empresas analizadas, cun emprego medio de 47 traballadores por empresa. Comparado co total de empresas galegas seleccionadas, o VEB xerado polas empresas deste subsector de servicios (16.389,7 millóns de pesetas) representa o 1,5% do VEB total, en tanto que o peso relativo dos ingresos de explotación é do 0,6% (30.372 millóns) no ano 98.

Vigo, seguida de A Coruña e Santiago, son os tres principais **núcleos de localización** atendendo ó valor engadido bruto a custo de factores xerado polas empresas. Nestas cidades xeráronse un total de 13.138,6 millóns de pesetas en 1998, un 12,4% máis que o ano anterior, o que representa o 80,2% do total do subsector **(cadro 4.4.7.7.)**.

No concernente á **evolución da actividade**: ingresos, custos e resultados, o **cadro 4.4.7.8.** amosa o crecemento do VEB en termos absolutos (16,4% respecto ó ano anterior), descendendo en termos relativos ó representar o 53,96% en 1998 fronte ó 54,31% do ano anterior. En 1998 prodúcese un incremento do resultado de actividades ordinarias (un 42,9% respecto ó ano anterior) e dos beneficios empresariais (un 124,1%).

En relación ó **investimento** e ó **financiamento**, **cadro 4.4.7.5.**, en termos relativos, o financiamento permanente cubre a totalidade do activo fixo neto e un 18,4% do circulante neto, acadando un fondo de rotación de 1.927,9 millóns de pesetas, un 240,6% superior ó existente o ano anterior. O 81,6% restante está financiado polos acreedores a curto prazo. No concernente ás fontes de financiamento, o 67,8% corresponde ó financiamento permanente, onde os fondos propios, que medran un 8,1% respecto ó ano anterior, supoñen o 37,1% do financiamento total. Os recursos alleos a longo prazo cerceron un 10,9%, cun peso relativo do 22,8% no total das fontes de financiamento.

En termos absolutos, o activo total ascendeu a 26.505,6 millóns de pesetas, un 17,3% superior ó valor de 1997, dos que 16.042,6 millóns corresponden ó activo fixo neto (un 11,1% superior ó existente o ano anterior). Os 10.463 millóns restantes corresponden ó circulante neto, que medrou un 28,4% en relación a 1997.

CADRO 4.4.7.6.

Servicios relacionados coa saúde 1998: actividades que comprende o grupo

(en millóns de pesetas)

	Empresas	Ingresos de explotación	V.E.B. c.f.	Cash-flow	Activo total	Emprego medio
Hospitais e residencias	27	20.808,53	11.298,87	1.676,27	19.584,66	101
Outros servicios sanitarios	55	9.563,48	5.090,88	1.430,70	6.920,91	20
Total	**82**	**30.372,00**	**16.389,74**	**3.106,97**	**26.505,56**	**47**
Peso do grupo no conxunto de empresas galegas	**0,74%**	**0,55%**	**1,52%**	**1,06%**	**0,66%**	

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.7.7.

Sector dos servicios relacionados coa saúde 1997-98: principais núcleos de localización en base á xeración do VEB

(en millóns de pesetas)

Núcleos	1997	1998	98/97
Vigo	6.935,19	7.814,45	12,7
A Coruña	2.708,35	2.833,15	4,6
Santiago	2.041,25	2.490,95	22,0
Pontevedra	686,47	859,74	25,2
Lugo	560,12	681,72	21,7
Ourense	512,02	543,17	6,1
Cee	2,48	240,61	-
Ferrol	195,54	214,43	9,7

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.7.8.

Evolución da actividade no sector dos servicios relacionados coa saúde 1997-98: ingresos, custos e resultados

	1997		1998		98/97
	(en millóns de pesetas)	*(%)*	*(en millóns de pesetas)*	*(%)*	
Ingresos de explotación	25.935,38	100,00	30.372,00	100,00	17,1
Consumo e outros gastos de explotación	11.849,64	45,69	13.982,26	46,04	18,0
Valor engadido bruto a custo dos factores	14.085,74	54,31	16.389,74	53,96	16,4
Gastos de persoal	10.777,26	41,55	12.484,74	41,11	15,8
Resultado económico bruto da explotación	3.308,48	12,76	3.905,01	12,86	18,0
Amortizacións	1.562,46	6,02	1.782,08	5,87	14,1
Resultado económico neto da explotación	1.746,02	6,73	2.122,93	6,99	21,6
Resultado financeiro	- 593,40	-2,29	- 476,27	-1,57	19,7
Ingresos financeiros	84,54	0,33	107,37	0,35	27,0
Gastos financeiros	677,94	2,61	583,64	1,92	-13,9
Resultado de actividades ordinarias	1.152,63	4,44	1.646,66	5,42	42,9
Resultado de actividades extraordinarias	- 236,34	-0,91	19,98	0,07	-
Resultado antes de impostos	916,29	3,53	1.666,64	5,49	81,9
Impostos	325,15	1,25	341,76	1,13	5,1
Resultado neto do exercicio	591,13	2,28	1.324,89	4,36	124,1
Cash-flow	2.153,59	8,30	3.106,97	10,23	44,3

Fonte: *Ardán*

CADRO 4.4.7.9.

Servicios relacionados coa saúde 1997-98: estudio económico-financeiro

Indicadores do nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación

	Crecemento dos ingresos		V.E.B.c.f. / ingresos		Gastos persoal / ingresos		Rtdo. ec. n. explotac. / ingresos		Carga financeira / ingresos		Cash-flow / ingresos	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	11,35%	11,41%	53,23%	23,65%	34,46%	15,89%	7,63%	3,34%	0,74%	0,96%	9,99%	3,24%
1997	6,79%	10,26%	50,77%	24,26%	33,02%	16,54%	8,53%	3,18%	0,88%	1,12%	10,73%	3,06%

Rendibilidade e magnitudes asociadas

	Rendibilidade económica		Marxe		Rotación de activos		Rendibilidade financeira antes de impostos		Coste neto da débeda		Coeficente de endebedamento	
	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega	Empresa do sector	Empresa galega
1998	11,57%	6,80%	7,59%	3,55%	1,44	1,89	23,67%	16,90%	2,84%	2,74%	1,14	2,46
1997	12,41%	6,62%	8,73%	3,46%	1,47	1,84	24,20%	14,92%	2,88%	3,09%	0,89	2,54

Fonte: *Ardán*

Finalmente, no que ó **estudio económico e financeiro** se refire, os indicadores de nivel de actividade e resultados sobre ingresos de explotación, **cadro 4.4.7.9.**, amosan unha aceleración no crecemento dos ingresos, o leve aumento do peso relativo dos gastos de persoal, ou a reducción da carga financeira. O devandito cadro reflicte a reducción das rendibilidades económica e financeira antes de impostos. A primeira, por mor do comportamento da marxe e da rotación de activos, e a segunda debido ó empeoramento da rendibilidade económica que compensa o efecto da reducción do custo da débeda.■